

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
HỒ CHÍ MINH
HỌC VIỆN BÁO CHÍ VÀ TUYÊN TRUYỀN

LƯU THỊ THU PHƯƠNG

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP ĐỊNH HƯỚNG DƯ LUẬN XÃ HỘI
Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Chuyên ngành: Công tác tư tưởng

Mã số: 9 31 02 01

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ CHÍNH TRỊ HỌC

HÀ NỘI - 2024

**Công trình được hoàn thành tại:
HỌC VIỆN BÁO CHÍ VÀ TUYÊN TRUYỀN**

Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS, TS. Phạm Hương Trà

Phản biện 1: PGS, TS.

Phản biện 2: PGS, TS.

**Luận án được bảo vệ tại Hội đồng chấm Luận án cấp Học viện
tại Học viện Báo chí và Tuyên truyền,
địa chỉ số 36, Xuân Thủy, đường Cầu Giấy, thành phố Hà Nội**

Vào hồi: giờ   ngày   tháng   năm 2024

**Có thể tìm hiểu luận án tại: Thư viện Quốc gia,
Thư viện Học viện Báo chí và Tuyên truyền**

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Dư luận xã hội là một hiện tượng đặc thù thuộc về ý thức xã hội, biểu thị quan điểm, thái độ của các nhóm xã hội đối với những sự kiện, hiện tượng, quá trình xã hội đang diễn ra. Đây là một hiện tượng đa chiều, tham gia và có mặt ở nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội. Thông qua các kết quả điều tra dư luận xã hội (DLXH), các nhà lãnh đạo, quản lý sẽ biết được người dân có tâm trạng thế nào, phản ứng của họ ra sao trước những quyết sách của chính quyền, những trần trở, băn khoăn của các nhóm xã hội trước những vấn đề của địa phương hay của quốc gia. Do đó, để thực hiện công tác tư tưởng có hiệu quả, các nhà lãnh đạo, quản lý cần phải được cung cấp những thông tin chính xác về DLXH, từ đó kịp thời phát hiện và giải quyết các điểm nóng về tư tưởng, giải toả những căng thẳng và xung đột xã hội tiềm tàng. Nắm bắt DLXH chính là để lắng nghe ý kiến của nhân dân và thường xuyên giữ mối liên hệ với quần chúng nhân dân, thực hiện theo lời dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh ngay từ thời kỳ đầu xây dựng đất nước.

Việt Nam đang xây dựng một nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, của dân, do dân và vì dân. Tiếng nói của người dân sẽ ngày càng được coi trọng hơn, nhất là khi các cơ quan quyền lực ban hành một văn bản luật, một chính sách nào đó. Không phải lúc nào quá trình hoạch định và ban hành các chủ trương, chính sách của Trung ương và địa phương cũng nhận được sự ủng hộ tuyệt đối của nhân dân. Để quá trình này được thực hiện có hiệu quả, Đảng và Nhà nước ta luôn quan tâm nắm bắt và định hướng dư luận xã hội về những vấn đề ảnh hưởng trực tiếp đến cuộc sống, lợi ích của người dân. Việc thực hiện các cuộc điều tra dư luận xã hội (DLXH) thường xuyên của Đảng, Nhà nước, và các cơ quan, ban, ngành không chỉ có vai trò quan trọng trong việc tăng cường dân chủ mà còn là cơ sở để xây dựng các chính sách và văn bản pháp luật phù hợp với nguyện vọng của người dân, là công cụ để hiểu rõ hơn về xã hội, là một phần quan trọng trong việc xây dựng và duy trì một nền dân chủ mạnh mẽ, hiệu quả và bền vững. Nghiên cứu, nắm bắt dư luận xã hội chính là thực hiện quan điểm “lấy dân làm gốc”, định hướng DLXH là thực hiện quan điểm “thống nhất ý Đảng lòng dân”, thống nhất nhận thức, tư tưởng, hành động, tạo sự đồng thuận cao trong xã hội. Đây là một nội dung trọng yếu trong công tác tư tưởng của Đảng. Quá trình phát triển của đất nước không phải lúc nào cũng thuận lợi. Đôi khi có những vấn đề xã hội nảy sinh như tranh chấp đất đai, mâu thuẫn dân tộc, tôn giáo, ô nhiễm môi trường, tham nhũng, thất nghiệp, tệ nạn xã hội...; nhiều chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước được ban hành tạo ra nhiều luồng tâm trạng, nhiều quan điểm, thái độ xã hội khác nhau. Lợi dụng những vấn đề xã hội, tâm trạng xã hội đó, các thế lực thù địch trong và ngoài nước đã không ngừng công kích, kích động tâm trạng xã hội, chống phá Đảng và Nhà nước trên mặt trận tư tưởng với mục đích gây chia rẽ khối đại đoàn kết toàn dân tộc, gây bạo loạn lật đổ, đòi xóa bỏ con đường đi lên chủ nghĩa xã hội, xóa bỏ nhà nước ta. Do đó, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng là nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của cả hệ thống chính trị, của toàn Đảng, toàn dân ta. Đây là sự nghiệp cách mạng đòi hỏi sự bản lĩnh, kiên quyết, lòng kiên trì và không được chủ quan. Trong bối cảnh đó, định hướng dư luận xã hội trở nên quan trọng trong công tác tư tưởng của Đảng bởi vai trò góp phần làm thay đổi thái độ, nhận thức và hành động của các tầng lớp nhân dân, tạo sự đồng thuận trong xã hội, góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch.

Trong những năm gần đây, sự phát triển của khoa học công nghệ đã tăng cường, nhân rộng sức mạnh của các phương tiện truyền thông mới. Mạng xã hội (MXH) ra đời đã trở thành một trong những công cụ “quyền lực”, được coi là “quyền lực thứ năm”, ảnh hưởng không nhỏ tới đời sống chính trị nói chung, công tác tư tưởng nói riêng. Bên cạnh những thông tin tích cực, đúng đắn vẫn có nhiều thông tin giả, bịa đặt, xuyên tạc sự thật, xuyên tạc lịch sử, thù địch, phản động, kích động bạo lực... được viết và đăng tải dưới nhiều hình thức để tiếp cận với hàng triệu người đọc trên không gian mạng, gây ra những luồng thông tin trái chiều, làm hoang mang dư luận. Điều này đã góp phần tạo nên sự “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên và người dân thiếu hiểu biết, thiếu sáng suốt, thiếu tinh táo khi tiếp cận thông tin.

Thực tiễn công tác định hướng dư luận xã hội thời gian qua cho thấy vẫn còn tồn tại nhiều hạn chế như: cách hiểu về “định hướng dư luận xã hội” còn chưa đúng bản chất, khả năng dự báo “điểm nóng” để định hướng dư luận xã hội còn chậm, việc sử dụng các phương pháp, công cụ để định hướng dư luận xã hội còn chưa linh hoạt; chưa có sự phối hợp đa dạng, đồng bộ các phương pháp; định hướng dư luận xã hội trên mạng xã hội chưa được quan tâm đúng mức... Đã có những đổi mới về phương pháp định hướng DLXH, tuy nhiên sự đổi mới này còn hạn chế và chưa đáp ứng được yêu cầu, nhiệm vụ của công tác tư tưởng đặt ra trong bối cảnh hiện nay... Điều này ảnh hưởng không nhỏ đến hiệu quả công tác tư tưởng của Đảng.

Việc đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội là một đòi hỏi khách quan, bức thiết trong hoạt động lãnh đạo, quản lý xã hội hiện nay, vừa tạo sự đồng thuận cao trong các tầng lớp nhân dân vừa góp phần đấu tranh phản bác các luận điệu xuyên tạc, sai trái của các thế lực thù địch trong và ngoài nước. Do đó, nghiên cứu về đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội không chỉ xuất phát từ yêu cầu hoàn thiện lý luận về định hướng dư luận xã hội, mà còn là vấn đề thực tiễn cấp thiết trong công tác tư tưởng ở nước ta. Với ý nghĩa đó, tác giả lựa chọn “**Đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay**” làm đề tài luận án tiến sĩ ngành Chính trị học, chuyên ngành Công tác tư tưởng.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích

Trên cơ sở làm rõ một số vấn đề lý luận, đánh giá thực trạng đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội ở Việt Nam, luận án đề xuất các quan điểm và giải pháp tiếp tục đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở nước ta trong thời gian tới.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Tổng quan những công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án.
- Nghiên cứu làm sáng tỏ những vấn đề lý luận về đổi mới phương pháp định hướng DLXH từ góc độ khoa học công tác tư tưởng.
- Phân tích, đánh giá thực trạng, xác định những vấn đề đặt ra trong đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam hiện nay.
- Đề xuất các quan điểm và giải pháp tiếp tục đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam trong thời gian tới.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội ở Việt Nam.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

+ *Về nội dung*: phương pháp định hướng DLXH có nhiều loại, được phân chia dựa trên nhiều căn cứ. Luận án chỉ lựa chọn nghiên cứu về việc đổi mới 05 phương pháp định hướng DLXH được sử dụng phổ biến ở nước ta hiện nay, đó là: định hướng DLXH bằng uy tín người lãnh đạo, thủ lĩnh nhóm XH, người có ảnh hưởng trong cộng đồng; định hướng DLXH trong sinh hoạt, hội họp của các cơ quan, tổ chức; định hướng DLXH bằng cách sử dụng dư luận xã hội; định hướng DLXH trên các phương tiện truyền thông đại chúng; định hướng DLXH trên mạng xã hội.

+ *Về không gian*: Nghiên cứu được thực hiện ở Việt Nam. Từ đó tác giả lựa chọn phạm vi khảo sát việc đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở các cơ quan Đảng và Nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội, các cơ quan báo chí – truyền thông cấp trung ương và địa phương.

+ *Về thời gian*: nghiên cứu được thực hiện trong thời gian từ năm 2021 đến nay. Các giải pháp đề xuất có ý nghĩa vận dụng đến năm 2035.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

4.1. Cơ sở lý luận

Luận án dựa trên cơ sở lý luận của chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về công tác tư tưởng, định hướng dư luận xã hội và đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội.

4.2. Cơ sở thực tiễn

Luận án kế thừa có chọn lọc kết quả nghiên cứu của các công trình khoa học trong và

ngoài nước có liên quan đến đổi mới phương pháp định hướng DLXH; các kết quả nghiên cứu, số liệu thống kê của các đề tài nghiên cứu khoa học; báo cáo tổng kết hoạt động của các cơ quan, tổ chức chính trị - xã hội; báo cáo tổng kết công tác tuyên giáo của Ban Tuyên giáo các Tỉnh, Thành phố và số liệu khảo sát trực tiếp từ kết quả nghiên cứu thực tế phục vụ luận án

4.3. Phương pháp nghiên cứu

4.3.1. Phương pháp luận

Luận án sử dụng phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử. Khi nghiên cứu đề tài, tác giả luận án sử dụng phương pháp nghiên cứu liên ngành của các khoa học: Chính trị học, Xã hội học, Công tác tư tưởng, trong đó các phương pháp của công tác tư tưởng đóng vai trò chủ đạo.

4.3.2. Phương pháp nghiên cứu cụ thể

Các phương pháp thu thập thông tin:

- *Phương pháp phân tích tài liệu có sẵn:* tác giả sử dụng các nguồn tài liệu sau: báo cáo sơ kết, tổng kết hoạt động năm 2021, 2022, 6 tháng đầu năm 2023 của các cơ quan Đảng, Nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội; phân tích chuyên mục, nội dung bài đăng trên các phương tiện TTĐC và MXH; sách, giáo trình, luận án tiến sĩ, bài đăng trên tạp chí khoa học, đề tài nghiên cứu khoa học cấp Bộ, tài liệu, văn bản trong nước và ngoài nước có liên quan đến dư luận xã hội và đổi mới phương pháp định hướng DLXH; các văn kiện, nghị quyết, quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam... để làm sáng tỏ các khái niệm có liên quan đến đề tài, đồng thời cũng là cơ sở để phân tích thực trạng đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam.

- *Phương pháp phỏng vấn sâu:* Phỏng vấn trực tiếp 12 người, gồm: 01 cán bộ Ban Tuyên giáo Trung ương Đoàn TNCS HCM; 02 cán bộ Ban Tuyên giáo Thành ủy Đà Nẵng và Hà Nội; 01 cán bộ Sở Thông tin – Truyền thông tỉnh Quảng Ninh; 01 nhà báo ở Đài PT-TH Quảng Ninh; 05 cán bộ làm công tác dư luận xã hội thuộc các tổ chức chính trị - xã hội ở Hà Nội, Đà Nẵng, thành phố Hồ Chí Minh, Cần Thơ, Nghệ An và 02 nhà báo nhằm tìm hiểu kỹ hơn về thực trạng đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở các cơ quan, tổ chức này.

- *Phương pháp điều tra xã hội học bằng bảng hỏi:* điều tra xã hội học đối với cán bộ làm công tác DLXH ở các cơ quan Đảng, Nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội, các cơ quan báo chí – truyền thông; Tác giả xây dựng 01 mẫu phiếu điều tra chung gồm 18 câu hỏi, trong đó có các câu hỏi sử dụng thang đo Likert 5 mức độ. Tác giả tiến hành khảo sát tháng 3/2023. Tổng số cán bộ tham gia khảo sát là 520 người (55% nam, 45% nữ), trong độ tuổi từ 23 đến 60, công tác ở các cơ quan báo chí truyền thông, cơ quan tuyên giáo, các tổ chức chính trị - xã hội ở 3 miền Bắc, Trung và Nam. Số liệu điều tra xã hội học được nhập liệu bằng phần mềm Epidata 1.3 và được xử lý bằng phần mềm thống kê chuyên dụng SPSS 22.0.

- *Phương pháp chọn mẫu:* Luận án sử dụng phương pháp chọn mẫu ngẫu nhiên phân tầng, kết hợp việc lựa chọn chủ đích 5 tỉnh, thành phố (Bắc Ninh, Quảng Ninh, Hà Nội, Đà Nẵng, thành phố Hồ Chí Minh) để tiến hành nghiên cứu.

Các phương pháp xử lý tài liệu, viết báo cáo:

- Phương pháp quy nạp và diễn dịch
- Phương pháp phân tích và tổng hợp
- Phương pháp lịch sử và logic
- Phương pháp so sánh và đối chiếu

5. Câu hỏi nghiên cứu và giả thuyết nghiên cứu

5.1. Câu hỏi nghiên cứu

Luận án nhằm trả lời một số câu hỏi nghiên cứu cơ bản sau đây:

Câu hỏi thứ nhất: Hiện nay ở Việt Nam đang sử dụng những phương pháp định hướng DLXH nào?

Câu hỏi thứ hai: Có những nội dung đổi mới phương pháp định hướng DLXH nào?

Câu hỏi thứ ba: Thực trạng đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam đang diễn ra như thế nào?

Câu hỏi thứ tư: Những giải pháp nào cần thực hiện để tiếp tục đổi mới phương pháp ĐHDLXH trong thời gian tới?

5.2. Giả thuyết nghiên cứu

- *Giả thuyết 1:* Hiện nay ở Việt Nam có 5 phương pháp định hướng DLXH được sử dụng phổ biến: định hướng DLXH bằng uy tín người lãnh đạo, thủ lĩnh nhóm XH, người có ảnh hưởng trong cộng đồng; định hướng DLXH trong sinh hoạt, hội họp của các cơ quan, tổ chức; định hướng dư luận xã hội trên các phương tiện TTĐC; định hướng DLXH trên mạng xã hội và định hướng DLXH bằng cách sử dụng dư luận.

- *Giả thuyết 2:* Có 3 nội dung đổi mới phương pháp ĐHDLXH là: đổi mới trên cơ sở cải tiến, cơ cấu lại, bổ sung, nâng cao chất lượng các phương pháp định hướng DLXH đang sử dụng; đổi mới trên cơ sở đa dạng hóa, kết hợp nhiều phương pháp định hướng DLXH; đổi mới trên cơ sở sáng tạo những phương pháp mới có hiệu quả trong định hướng DLXH.

- *Giả thuyết 3:* Hoạt động đổi mới phương pháp định hướng DLXH đang được thực hiện ở các cơ quan, tổ chức chính trị - xã hội ở Việt Nam ở cả 3 nội dung đổi mới, tuy nhiên nội dung sáng tạo những phương pháp mới có hiệu quả trong định hướng DLXH còn rất nhiều hạn chế.

- *Giả thuyết 4:* Nhiều giải pháp có thể được áp dụng để tiếp tục đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam, trong đó cần nhấn mạnh vào giải pháp đối với phương pháp định hướng DLXH trên mạng XH.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn

6.1. Về lý luận

Luận án góp phần làm rõ một số vấn đề lý luận về định hướng DLXH và đổi mới phương pháp định hướng DLXH. Các vấn đề lý luận này khi áp dụng vào nghiên cứu thực tiễn thấy được tính đúng đắn, phù hợp với thực tiễn của Việt Nam.

- Luận án đã đóng góp trong việc khái quát một số vấn đề lý luận như: xây dựng khái niệm mới là “đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội”, xác định nguyên tắc và nội dung đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội.

- Kết quả nghiên cứu của luận án sẽ cung cấp tri thức khoa học cho việc nghiên cứu và giảng dạy về chủ đề dư luận xã hội, khẳng định được vai trò của định hướng DLXH trong công tác tư tưởng và sự cần thiết phải đổi mới phương pháp định hướng DLXH trong tình hình mới.

6.2. Về thực tiễn

- Luận án góp phần làm rõ nội dung đổi mới phương pháp định hướng DLXH.

- Cung cấp thông tin khoa học để nắm bắt được thực trạng đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam.

- Đề xuất các giải pháp tiếp tục đổi mới phương pháp định hướng DLXH, tạo sự đồng thuận trong XH.

- Luận án là tài liệu tham khảo cho các cơ quan làm công tác tư tưởng của Đảng.

7. Đóng góp mới của luận án

Luận án đầu tiên tiến hành nghiên cứu một cách hệ thống về lý luận và thực tiễn đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội dưới góc độ công tác tư tưởng. Bằng số liệu điều tra xã hội học, nghiên cứu các báo cáo, văn bản, tài liệu, NCS đã chỉ ra thực trạng đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam hiện nay, luận giải và làm sáng tỏ 3 nội dung đổi mới phương pháp định hướng DLXH, từ đó đề xuất một số quan điểm và giải pháp để tăng cường công tác này trong thời gian tới.

8. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, luận án gồm 4 chương, 12 tiết.

Chương 1: Tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án

Chương 2: Những vấn đề lý luận về đổi mới phương pháp định hướng DLXH

Chương 3: Thực trạng và những vấn đề đặt ra trong đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay

Chương 4: Quan điểm và giải pháp tiếp tục đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam trong thời gian tới.

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1.1. Những công trình nghiên cứu về dư luận xã hội và định hướng dư luận xã hội

1.1.1. Những công trình nghiên cứu về dư luận xã hội

Dư luận xã hội (DLXH) là đối tượng nghiên cứu của khoa học liên ngành, từ tâm lý học, kinh tế học, quan hệ công chúng, báo chí – truyền thông đến xã hội học đều quan tâm nghiên cứu về DLXH. Những nghiên cứu về DLXH đã trải dài ở phương Tây, đặc biệt là ở Mỹ, từ đầu thế kỉ XX đến nay, tiêu biểu có các công trình sau: “*Công luận*” của Walter Lippman (1922), “*Lý thuyết vòng xoắn ốc im lặng: Dư luận xã hội – lớp da xã hội của chúng ta*” của Elizabeth Noelle Neumann (1993), “*Hành vi tập thể và Dư luận xã hội: Những thay đổi nhanh chóng trong quan điểm và truyền thông*” của Jaap Van Ginneken (2003), “*Thái độ và ý kiến*” của Stuart Oskamp và P. Wesley Schultz (2005), “*Dư luận xã hội: đo lường ý kiến người dân Mỹ*” của Bardes B.A and Oldendick R.W (2007), “*Sổ tay nghiên cứu Dư luận xã hội*” của Wolfgang Donsback và Micheal W. Traugott (chủ biên) (2008), “*Những hướng đi mới về dư luận xã hội*” của Berinsky A.J và cộng sự (2012), “*Công luận*” của Carroll J. Glynn và cộng sự (2015), “*Hiểu về thăm dò dư luận xã hội*” của Jelke Bethlehem (2017)... Có thể thấy, bàn về dư luận xã hội, các công trình nghiên cứu nước ngoài tập trung vào 3 hướng nghiên cứu chủ yếu: làm rõ bản chất, cấu trúc và chức năng của dư luận xã hội; nghiên cứu các lý thuyết về sự hình thành và biến đổi của dư luận xã hội; nghiên cứu phương pháp điều tra, thăm dò dư luận xã hội và việc sử dụng kết quả các cuộc thăm dò này trong đời sống chính trị, đặc biệt là trong bầu cử.

Ở Việt Nam, từ cuối những năm 80 của thế kỉ 20, những biến đổi trong đời sống kinh tế, văn hóa – xã hội, công cuộc đổi mới và quá trình dân chủ hóa các mặt của đời sống xã hội đã tạo tiền đề cho những nghiên cứu về DLXH. Có thể kể đến các công trình tiêu biểu như: cuốn sách “*Dư luận xã hội trong sự nghiệp đổi mới*” của tác giả Lương Khắc Hiếu (chủ biên) (1999), cuốn sách “*Xã hội học về dư luận xã hội*” của tác giả Nguyễn Quý Thanh (2006), cuốn sách “*Tài liệu nghiệp vụ công tác nghiên cứu dư luận xã hội*” của các tác giả Phạm Chiến Khu, Vũ Hào Quang, Đỗ Thị Thanh Hà (2011) và cuốn sách “*Dư luận xã hội - lý luận và thực tiễn*” của tác giả Phan Tân (2015). Nhìn chung, các công trình nghiên cứu về DLXH ở Việt Nam đã luận bàn và làm rõ những vấn đề lý luận cơ bản về dư luận xã hội và khẳng định sự hiện diện quan trọng của DLXH trong đời sống XH.

1.1.2. Những công trình nghiên cứu về định hướng dư luận xã hội

Dù không trực tiếp đề cập đến “định hướng dư luận xã hội” nhưng các tác giả nước ngoài đã phân tích những yếu tố tác động đến việc người dân đưa ra ý kiến, quan điểm của họ. Taeku Lee (2002) trong cuốn sách “*Huy động dư luận: Cuộc nổi dậy của người da đen và thái độ chủng tộc trong kỷ nguyên dân quyền*” không ủng hộ quan điểm thông thường cho rằng dư luận được định hình bởi giới tinh hoa, mà đưa ra một cách giải thích khác về bối cảnh địa lý, thể chế, lịch sử và vấn đề cụ thể hình thành nên quan điểm chính trị của người dân. Khác với tác giả trên, David Weakliem (2020) trong cuốn “*Dư luận xã hội*” đã đưa ra một cái nhìn bao quát về cách tiếp cận xã hội học đối với DLXH, đó là ý kiến, quan điểm của công chúng được hình thành thông qua tương tác xã hội. Việc hình thành quan điểm không chỉ là vấn đề phản ứng của cá nhân đối với các điều kiện bên ngoài, mà còn là một quá trình xã hội trong đó mọi người ảnh hưởng và đến lượt mình lại bị ảnh hưởng bởi những người khác.

Vấn đề “định hướng DLXH lành mạnh” được tác giả Phan Tân đề cập đến trong bài báo khoa học “*Truyền thông ngày nay và dư luận xã hội trước một số hiện tượng xã hội bức xúc*”. Tác giả Lương Khắc Hiếu và Đỗ Thị Thanh Hà trong các công trình khoa học của họ đã chỉ ra một số thuận lợi và khó khăn trong công tác định hướng DLXH ở nước ta, từ đó đề xuất một số giải pháp nâng cao chất lượng, hiệu quả định hướng DLXH phục vụ công tác tư tưởng.

1.2. Những công trình nghiên cứu về phương pháp định hướng dư luận xã hội và đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội

1.2.1. Những công trình nghiên cứu về phương pháp định hướng dư luận xã hội

Các học giả nước ngoài đã xem xét việc sử dụng các phương tiện truyền thông đại chúng để định hướng dư luận xã hội với những cách thức khác nhau. Ngay từ rất sớm, Walter Lippmann (1922) trong cuốn “*Công luận*” đã chỉ ra rằng con người sử dụng khuôn mẫu truyền thông để tạo ra ý kiến của mình. Nói cách khác, khuôn mẫu truyền thông có vai trò quan trọng trong việc tạo ra DLXH. Truyền thông có sức mạnh nhất định đối với việc hình thành ý kiến cá nhân và nhóm. Một số học giả như Vincent Price (1992), Salvko Splichal (1999), Justin Lewis, Christina Holtz-Bacha và Jesper Stromback cũng cùng chung quan điểm với Lippmann khi cho rằng truyền thông đại chúng, dư luận xã hội và các cuộc thăm dò ý kiến có mối liên quan, gắn bó chặt chẽ với nhau. Trong khi đó, Edward Bernays, “cha đẻ” của ngành Quan hệ công chúng, lại bàn về cách hình thành và thao túng dư luận bởi các tập đoàn, chính phủ và các chủ thể khác trong tác phẩm ‘*Kết tinh dư luận xã hội*’ (1923).

Trong nước, các nghiên cứu về phương pháp định hướng DLXH rất phong phú và đa dạng. Cũng giống các công trình nghiên cứu nước ngoài, các nghiên cứu về phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam đặc biệt nhấn mạnh phương pháp định hướng DLXH trên các phương tiện truyền thông đại chúng, bên cạnh một số phương pháp khác. Trong các bài báo khoa học đăng trên tạp chí, tác giả Mai Quỳnh Nam viện dẫn quan niệm của các nhà tư tưởng lớn như J.J.Rousseu, Heghen, K.Mark và F.Engel về DLXH và vai trò, chức năng của nó trong đời sống XH, từ đó xác định ý nghĩa của việc nghiên cứu DLXH, đồng thời phân tích vai trò đặc biệt của hệ thống truyền thông đại chúng trong việc hình thành và thể hiện DLXH. Các tác giả Nguyễn Văn Dũng, Đỗ Chí Nghĩa, Phan Văn Kiên đã đề cập đến vai trò định hướng DLXH của báo chí, trong đó có báo điện tử. Công trình “*Nghiên cứu và định hướng dư luận xã hội*” - tác giả Lương Khắc Hiếu (chủ biên) đã mô tả và làm rõ hệ thống cơ sở lý luận của định hướng dư luận xã hội. Tác giả dành riêng một chương để bàn về mục đích, nội dung, cấp độ, các phương pháp định hướng dư luận xã hội. Trong khi đó, tác giả Lê Ngọc Hùng chỉ ra, để nắm bắt và định hướng được dư luận xã hội cần nhìn nhận một cách tổng tích hợp các cách tiếp cận lý thuyết khoa học, trong đó nổi bật các lý thuyết truyền thông về dư luận xã hội.

1.2.2. Những công trình nghiên cứu về đổi mới phương pháp và đổi mới phương pháp định hướng DLXH

Nắm bắt và định hướng dư luận xã hội là một nội dung quan trọng trong công tác tư tưởng của Đảng, có vai trò then chốt đối với việc bảo vệ nền tảng tư tưởng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch. Nghiên cứu về đổi mới phương pháp định hướng DLXH trước hết cần nghiên cứu về đổi mới phương pháp công tác tư tưởng nói chung.

1.2.2.1. Những công trình nghiên cứu về đổi mới phương pháp

Công trình “*Đổi mới và nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác tư tưởng*” của tác giả Hà Học Hợi – Ngô Văn Thọ (2002); Công trình “*Đổi mới công tác giáo dục chính trị - tư tưởng cho cán bộ, đảng viên ở cơ sở trong giai đoạn hiện nay*” của Vũ Ngọc Am (2003); Công trình “*Đổi mới công tác tư tưởng, lý luận phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc*” của tác giả Phạm Tất Thắng (chủ biên) (2010); Luận án Tiến sĩ “*Đổi mới phương pháp giáo dục lý luận chính trị cho sinh viên các trường đại học khu vực trung du, miền núi phía Bắc nước ta hiện nay (khảo sát đại học Thái Nguyên và đại học Tây Bắc)*” của Trần Huy Ngọc (2018).

1.2.2.2. Những công trình nghiên cứu về đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội

Bài báo của Võ Thị Mai, Trần Văn Huân (2022), “*Đổi mới định hướng DLXH để tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng*” đăng trên Tạp chí Tuyên giáo điện tử.

Vũ Trọng Lâm (2022), “*Xây dựng không gian mạng lành mạnh, đảm bảo phục vụ tốt hoạt động thông tin, tuyên truyền và định hướng dư luận xã hội*”.

Nguyễn Thị Trang (2023), “*Các phương tiện truyền thông xã hội và những thách thức đối với an ninh tư tưởng ở nước ta hiện nay*”. Đổi mới phương pháp định hướng DLXH được tác giả đề cập dưới góc độ an ninh tư tưởng.

1.3. Nhận định chung về kết quả nghiên cứu và những vấn đề cần tiếp tục làm rõ

1.3.1. Nhận định chung về kết quả nghiên cứu

Qua tổng quan các công trình nghiên cứu trong và ngoài nước có liên quan đến vấn đề nghiên cứu của luận án, có thể khái quát một số kết quả nổi bật sau:

Một là, dư luận xã hội, từ đầu thế kỉ 20, đã là đối tượng nghiên cứu của nhiều ngành khoa học, từ xã hội học, chính trị học, tâm lý học, báo chí – truyền thông đến quan hệ công chúng. Mặc dù tiếp cận “dư luận xã hội” từ nhiều góc độ khác nhau nhưng các công trình đều có điểm chung là đã luận bàn, hệ thống hóa, phân tích rất rõ cơ sở lý luận về dư luận xã hội như khái niệm, bản chất, cấu trúc, chức năng, đặc tính tâm lý, các yếu tố tác động đến sự hình thành DLXH, và phát triển các lý thuyết truyền thông gắn với nghiên cứu DLXH. Các công trình đều nhấn mạnh vai trò quan trọng của DLXH trong đời sống chính trị - xã hội, mối quan hệ giữa dư luận xã hội và nền dân chủ. Không chỉ làm rõ những vấn đề lý luận về DLXH, các công trình nghiên cứu còn trang bị cho người nghiên cứu bộ công cụ để thực hiện việc nghiên cứu, nắm bắt DLXH về các vấn đề bức thiết của đời sống, tổ chức các cuộc thăm dò DLXH liên quan đến hoạt động chính trị.

Thứ hai, khi bàn về định hướng DLXH, các công trình nghiên cứu đều có chung khẳng định về ảnh hưởng của truyền thông đến dư luận xã hội và mô tả cách các phương tiện truyền thông đại chúng định hình DLXH. Ảnh hưởng dễ nhận thấy nhất là truyền thông tạo dựng các khuôn mẫu tư duy, từ đó định hướng nhận thức và hành động của công chúng. Các phương tiện truyền thông đại chúng hướng sự chú ý của công chúng đến một số vấn đề mà nó coi là cốt yếu, phản ánh sự kiện, vấn đề, biến nó từ cái ít được biết đến thành vấn đề mang tính XH. TTĐC phản ánh DLXH một cách có ý thức rõ ràng, hướng tới mục tiêu cụ thể. Mục tiêu cuối cùng và cao nhất chính là định hướng DLXH. Từ ảnh hưởng của truyền thông đến DLXH, các nhà nghiên cứu ở Việt Nam chỉ ra vai trò của của truyền thông ngày nay trong việc hướng tới DLXH lành mạnh.

Thứ ba, các công trình nghiên cứu có bàn về phương pháp định hướng DLXH, tập trung vào 3 hướng sau: *một là*, làm rõ việc sử dụng truyền thông để định hướng DLXH và phát triển các lý thuyết truyền thông để vận dụng trong định hướng; *hai là*, chỉ ra khái niệm, mục đích, nội dung, cấp độ định hướng DLXH; *ba là*, hệ thống các cách thức, phương tiện được sử dụng để định hướng DLXH. Những nghiên cứu nêu trên là cơ sở lý luận ban đầu quan trọng, có tính định hướng lớn đối với việc triển khai các bước nghiên cứu tiếp theo của luận án.

Thứ tư, các công trình nghiên cứu về đổi mới phương pháp ĐHDLXH mới chỉ dừng ở các bài báo đăng trên tạp chí, chưa có những nghiên cứu thực tế chuyên sâu. Các tác giả căn cứ từ thực trạng công tác DLXH và bối cảnh xã hội để chỉ ra sự cần thiết phải đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở nước ta hiện nay và đề xuất một số phải pháp để tăng cường định hướng DLXH.

1.3.2. Những vấn đề cần tiếp tục làm rõ

Khái quát kết quả nghiên cứu từ các công trình khoa học liên quan đến đề tài đã được tổng quan cho thấy, mặc dù có rất nhiều công trình nghiên cứu mối quan hệ giữa truyền thông đại chúng và dư luận xã hội, phương pháp định hướng DLXH và đổi mới phương pháp công tác tư tưởng nói chung..., nhưng chưa có nghiên cứu nào về cơ sở lý luận và thực trạng đổi mới phương pháp định hướng DLXH từ góc độ tiếp cận của ngành chính trị học chuyên ngành công tác tư tưởng. Từ góc độ này, luận án cần đi sâu làm rõ một số vấn đề cụ thể như sau:

Một là, nghiên cứu về đổi mới phương pháp định hướng DLXH trước hết cần làm rõ nội hàm khái niệm “phương pháp định hướng DLXH” gắn với phương pháp, phương tiện công tác tư tưởng và mô tả, phân loại các phương pháp này thật rõ ràng, cụ thể. Các công trình nghiên cứu về phương pháp định hướng DLXH chủ yếu đề cập đến phương pháp định hướng DLXH bằng các phương tiện truyền thông đại chúng, bằng sinh hoạt hội họp của các cơ quan, tổ chức... mà

chưa làm rõ các phương pháp khác cũng được sử dụng để định hướng DLXH. Các công trình nghiên cứu cũng chưa mô tả thực trạng sử dụng các phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam hiện nay.

Hai là, phát triển, làm rõ nội hàm khái niệm “đổi mới phương pháp định hướng DLXH”. Hiện nay các công trình nghiên cứu mới chỉ làm rõ khái niệm định hướng DLXH, chưa làm rõ khái niệm đổi mới phương pháp định hướng DLXH. Cần nghiên cứu về đổi mới phương pháp định hướng DLXH như một hoạt động được cấu trúc bởi các yếu tố như: chủ thể, đối tượng của hoạt động đổi mới, nguyên tắc và nội dung đổi mới phương pháp ĐHDLXH. Đây là những vấn đề lý luận đề tài luận án cần tiếp tục nghiên cứu.

Ba là, các công trình nghiên cứu được tổng quan chưa chỉ ra được thực trạng sử dụng các phương pháp định hướng DLXH và thực trạng đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam hiện nay. Từ các công trình nghiên cứu trên, luận án sẽ tập trung làm rõ bối cảnh, cơ sở pháp lý, chính trị của hoạt động đổi mới phương pháp định hướng DLXH cũng như thực trạng đổi mới hoạt động này ở Việt Nam bằng cách đánh giá những thành tựu, hạn chế trong nội dung đổi mới.

Tiểu kết Chương 1

Những công trình nghiên cứu được tổng quan đã tập trung làm rõ khái niệm, bản chất, nguồn gốc và chức năng của DLXH; các giai đoạn hình thành và biến đổi của DLXH; các yếu tố tác động đến sự hình thành DLXH và một số lý thuyết truyền thông được áp dụng trong nghiên cứu định hướng DLXH. Ảnh hưởng vô cùng mạnh mẽ của các phương tiện truyền thông đại chúng trong định hình ý kiến, quan điểm của người dân đã được các học giả nước ngoài khẳng định. Bên cạnh đó, một số yếu tố như tầng lớp tinh hoa, tương tác xã hội cũng được cho là có tác động đến việc hình thành và định hướng dư luận xã hội.

Tính cấp thiết cả về lý luận và thực tiễn của vấn đề đổi mới phương pháp định hướng DLXH đã thu hút nhiều nhà khoa học trong nước nghiên cứu chủ đề này. Trên cơ sở nhận thức rõ vai trò của đổi mới phương pháp định hướng DLXH trong sự phát triển của đất nước, tác giả đã tổng quan toàn bộ các công trình nghiên cứu đề cập đến khái niệm định hướng DLXH, các phương pháp định hướng DLXH và sự cần thiết phải đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở nước ta hiện nay. Một khoảng trống xuất hiện trong các nghiên cứu trước, đó là chưa có nghiên cứu đánh giá thực trạng sử dụng phương pháp định hướng DLXH và đổi mới phương pháp ĐHDLXH ở Việt Nam hiện nay. Nghiên cứu tiếp theo của luận án sẽ góp phần hệ thống hóa cơ sở lý luận và thực tiễn của vấn đề này.

Chương 2

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP ĐỊNH HƯỚNG DƯ LUẬN XÃ HỘI

2.1. Dư luận xã hội và định hướng dư luận xã hội

2.1.1. Dư luận xã hội

2.1.1.1. Khái niệm

- “*Dư luận xã hội là quan điểm, thái độ của các nhóm XH về sự kiện, hiện tượng, quá trình XH có tính thời sự và có liên quan đến lợi ích của họ, được hình thành sau quá trình trao đổi, thảo luận ý kiến công khai*”.

Chủ thể của DLXH là các nhóm xã hội mà lợi ích của họ có liên quan đến sự kiện, hiện tượng, quá trình XH. Khách thể của DLXH chính là các sự kiện, hiện tượng, quá trình XH... có liên quan đến lợi ích hoặc có ý nghĩa với các nhóm XH.

2.1.1.2. Thuộc tính của dư luận xã hội

DLXH là một hiện tượng đa dạng, phức tạp, tuy nhiên có chung một số thuộc tính tâm lý nhất định. Nhận diện được các thuộc tính này sẽ giúp các nhà nghiên cứu hiểu rõ hơn về DLXH,

từ đó có hướng tiếp cận, quản lý, định hướng DLXH phù hợp và hiệu quả hơn. 5 thuộc tính đó là: Khuynh hướng, cường độ, phạm vi, mức độ sâu sắc và sự tiềm ẩn.

2.1.1.3. Quá trình hình thành và biến đổi dư luận xã hội

Nghiên cứu quá trình hình thành và biến đổi của DLXH có ý nghĩa trong việc xác định thời điểm và phương pháp định hướng DLXH phù hợp. Vì thế các nhà nghiên cứu trong và ngoài nước đều quan tâm nghiên cứu về quá trình hình thành DLXH. Tác giả Nguyễn Quý Thanh (2006) cho rằng quá trình hình thành DLXH thường qua 05 giai đoạn: *giai đoạn 1*, các cá nhân biết đến sự kiện/ vấn đề; *giai đoạn 2*, hình thành ý kiến cá nhân trên cơ sở tâm thế và tiền tâm thế của họ. Có thể nhận thấy rằng giai đoạn 1 và 2 gần như đồng thời diễn ra; *giai đoạn 3*, sự tương tác các ý kiến, tạo thành ý kiến chung của nhóm nhỏ rồi tới nhóm lớn. Quá trình tương tác này diễn ra khá dài, không có giới hạn thời gian; *giai đoạn bốn*, hình thành ý kiến chung gọi là DLXH. Tuy nhiên, đến đây sự phát triển DLXH không phải đã dừng lại mà tiếp tục. Nó phụ thuộc cách thức giải quyết những vấn đề mà DLXH đề cập đến. Lúc này có hai khả năng xảy ra: DLXH sẽ đi theo hướng bị triệt tiêu hoặc có thể xuất hiện DLXH dạng hành động (meeting, biểu tình, bạo loạn...)

2.1.1.4. Các yếu tố tác động đến sự hình thành dư luận xã hội

- * Nhóm yếu tố thuộc về chủ thể của DLXH
- * Nhóm yếu tố thuộc về khách thể của DLXH
- * Nhóm yếu tố thuộc về môi trường XH

2.1.2. Định hướng dư luận xã hội và phương pháp định hướng dư luận xã hội

2.1.2.1. Khái niệm định hướng và định hướng dư luận xã hội

- “*Định hướng là xác định phương hướng nhận thức và hành động nhằm tập trung nguồn lực tối đa để đạt được mục tiêu nhất định*”.

- “*Định hướng dư luận xã hội là quá trình tác động vào giai đoạn hình thành và biến đổi của nó để tạo lập dư luận xã hội đúng đắn, tích cực, đảm bảo sự đồng thuận xã hội*”.

Trong hoạt động định hướng DLXH có sự tham gia của chủ thể và đối tượng định hướng.

Chủ thể định hướng DLXH: Công tác DLXH nói chung, định hướng DLXH nói riêng là công tác của cấp ủy. Chủ thể trực tiếp định hướng DLXH là người lãnh đạo, quản lý, người đứng đầu cấp ủy, là các báo cáo viên, tuyên truyền viên... trong luận án này sẽ gọi chung là cán bộ làm công tác dư luận xã hội.

Đối tượng định hướng DLXH: chính là chủ thể của dư luận xã hội. Đó có thể là toàn bộ các giai cấp, tầng lớp trong xã hội mà ta gọi chung là “công chúng”, “toàn thể nhân dân”, cũng có thể là một hoặc một số nhóm XH nhất định. Cần phân loại đối tượng định hướng trước khi tác động thì mới đạt hiệu quả.

2.1.2.2. Mục đích định hướng dư luận xã hội

Mục đích của định hướng dư luận xã hội là góp phần làm thay đổi nhận thức, điều chỉnh hành vi, thái độ, phát ngôn và hành động của các nhóm xã hội theo hướng có lợi cho quốc kế, dân sinh, vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh.

2.1.2.3. Cấp độ và quy mô định hướng dư luận xã hội

Có 3 cấp độ định hướng dư luận xã hội, đó là định hướng ở cấp độ cá nhân, nhóm và cộng đồng. Việc định hướng DLXH ở cấp độ nào sẽ tùy thuộc vào nội dung và chủ thể của DLXH về sự kiện, vấn đề mà DLXH quan tâm.

2.2. Phương pháp và đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội

2.2.1. Phương pháp và phương pháp định hướng DLXH

2.2.1.1. Khái niệm

“*Phương pháp là cách thức để đạt đến mục tiêu, là các hoạt động được xếp đặt theo phương thức nhận thức*”. Trong luận án này, các phương pháp được nghiên cứu là các phương pháp cụ thể, ứng dụng trong phạm vi ngành Chính trị học, chuyên ngành Công tác tư tưởng.

“Phương pháp định hướng dư luận xã hội là hệ thống những cách thức tác động đến quá trình hình thành và biến đổi của dư luận xã hội nhằm xác lập ở công chúng nhận thức đúng về sự kiện, hiện tượng, quá trình xã hội, có thái độ phù hợp và hành vi phát ngôn hợp lý”.

2.2.1.2. Các phương pháp định hướng dư luận xã hội

- a. Định hướng dư luận xã hội bằng uy tín của người lãnh đạo, thủ lĩnh nhóm xã hội, người có ảnh hưởng trong cộng đồng
- b. Định hướng dư luận xã hội trong sinh hoạt, hội họp của các cơ quan, tổ chức
- c. Định hướng dư luận xã hội bằng cách sử dụng dư luận xã hội
- d. Định hướng dư luận xã hội trên các phương tiện truyền thông đại chúng
- e. Định hướng dư luận xã hội trên mạng xã hội

2.2.2. Đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội

2.2.2.1. Khái niệm

- “***Đổi mới*** là thay đổi cho khác hẳn với trước, tiến bộ hơn, khắc phục tình trạng lạc hậu, trì trệ và đáp ứng yêu cầu của sự phát triển”.

- “***Đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội*** là quá trình bổ sung, hoàn thiện, sáng tạo và phát triển những cách thức tác động đến quá trình hình thành và biến đổi của dư luận xã hội, làm cho nó phù hợp hơn, tiến bộ hơn, nhằm xác lập ở công chúng nhận thức đúng về sự kiện, hiện tượng, quá trình xã hội, có thái độ phù hợp và hành vi phát ngôn hợp lý”.

2.2.2.2. Nguyên tắc đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội

Đổi mới phương pháp định hướng DLXH phải đảm bảo 5 nguyên tắc sau đây:

Thứ nhất, đổi mới phương pháp định hướng DLXH phải toàn diện, triệt để.

Thứ hai, đổi mới phương pháp định hướng DLXH phải có tính kế thừa và phát triển.

Thứ ba, đổi mới phương pháp định hướng DLXH phải có kế hoạch, lộ trình cụ thể.

Thứ tư, đổi mới phương pháp định hướng DLXH phải lấy đối tượng định hướng DLXH làm trung tâm của quá trình đổi mới.

Thứ năm, đổi mới phương pháp định hướng DLXH phải gắn lý luận với thực tiễn.

2.2.2.3. Nội dung đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội

Đây là nội dung rất quan trọng của luận án, là cơ sở lý luận, là thước đo để xác định xem việc đổi mới phương pháp định hướng đã được thực hiện đến mức độ nào ở nước ta. Tác giả đưa ra 3 nội dung đổi mới sau đây:

Nội dung 1: Đổi mới trên cơ sở cải tiến, cơ cấu lại, bổ sung, nâng cao chất lượng các phương pháp định hướng DLXH đang sử dụng.

Nội dung 2: Đổi mới trên cơ sở đa dạng hóa, kết hợp nhiều phương pháp để định hướng DLXH.

Nội dung 3: Đổi mới trên cơ sở sáng tạo ra những phương pháp mới có hiệu quả trong định hướng DLXH.

2.3. Những yếu tố tác động đến đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội

Những yếu tố tác động đến định hướng dư luận xã hội hiện nay, bao gồm cả yếu tố chủ quan và yếu tố khách quan đan xen. Cụ thể:

Thứ nhất, cơ sở chính trị, pháp lý.

Thứ hai, tác động của xu thế toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế.

Thứ ba, mức độ dân chủ hóa các lĩnh vực của đời sống xã hội.

Thứ tư, trình độ học vấn, trình độ dân trí của người dân.

Thứ năm, Cách mạng 4.0 và sự phát triển của hệ thống truyền thông.

Thứ sáu, tác động của tin giả, tin đồn, thông tin sai lệch, xuyên tạc đến đời sống kinh tế, chính trị, văn hóa – xã hội.

Tiểu kết Chương 2

Trong chương này, nghiên cứu sinh đã tập trung làm rõ cơ sở lý luận về định hướng DLXH và đổi mới phương pháp định hướng DLXH. Trên cơ sở kế thừa có chọn lọc những kết quả nghiên cứu của các học giả trong nước và quốc tế, NCS đã đưa ra các khái niệm công cụ: *đur luận xã hội, định hướng DLXH, phương pháp định hướng DLXH và đổi mới phương pháp định hướng DLXH*.

NCS đã tập trung làm rõ phần quan trọng của cơ sở lý luận của luận án, đó là 5 phương pháp định hướng DLXH được sử dụng phổ biến hiện nay, gồm: định hướng DLXH bằng uy tín người lãnh đạo, thủ lĩnh nhóm XH, người có ảnh hưởng trong cộng đồng; định hướng DLXH trong sinh hoạt, hội họp của các cơ quan, tổ chức; định hướng DLXH bằng cách sử dụng DLXH; định hướng DLXH trên các phương tiện TTĐC và định hướng DLXH trên mạng xã hội.

3 nội dung đổi mới phương pháp định hướng DLXH đã được NCS xác định. Đó là: Cải tiến, cơ cấu lại, bổ sung, nâng cao chất lượng các phương pháp định hướng DLXH đang sử dụng; đa dạng hóa, kết hợp nhiều phương pháp trong định hướng DLXH và sáng tạo ra các phương pháp mới có hiệu quả trong định hướng DLXH. Đây chính là căn cứ để NCS đánh giá thực trạng đổi mới phương pháp định hướng DLXH trong chương tiếp theo

Chương 3

THỰC TRẠNG VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP ĐỊNH HƯỚNG ĐUR LUẬN XÃ HỘI Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

3.1. Tình hình sử dụng các phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam hiện nay

3.1.1. Tình hình sử dụng phương pháp định hướng DLXH trên các phương tiện truyền thông đại chúng

Đây là phương pháp được sử dụng nhiều nhất (33%) trong 5 phương pháp định hướng DLXH được khảo sát. Với phương pháp định hướng này, cách thức thực hiện phổ biến nhất là để *“các cơ quan báo chí, truyền thông đăng tải thông tin chính xác về hoạt động của các cơ quan, tổ chức, để quá trình xem xét, đánh giá của công chúng mang tính khách quan, chân thực”* (89,5%). Bên cạnh cách thức trên, chủ thể định hướng đã có ý thức *“chủ động, nhanh chóng, kịp thời đăng tải thông tin trên trang thông tin điện tử tổng hợp, website chính thức của cơ quan/tổ chức mình để định hướng DLXH”* (78,1%). Việc mời các nhà khoa học, chuyên gia, nhà lãnh đạo, quản lý tham gia trao đổi, thảo luận, phát ngôn về các vấn đề *đur luận quan tâm trên các phương tiện TTĐC* cũng đã được chủ thể định hướng DLXH tổ chức thực hiện (69,6%) tuy không nhiều bằng hai cách thức trên. Cách thức này thường được thực hiện trên hai nền tảng là truyền hình và phát thanh.

3.1.2. Tình hình sử dụng phương pháp định hướng DLXH trong sinh hoạt, hội họp của các cơ quan, tổ chức

Đây là phương pháp đứng thứ 2 trong những phương pháp định hướng DLXH được sử dụng nhiều nhất hiện nay (31%) theo kết quả khảo sát. Với phương pháp định hướng này, có nhiều cách thức thực hiện khác nhau, chủ thể định hướng DLXH sẽ căn cứ cơ cấu chức năng, nhiệm vụ, cơ sở vật chất, tính chất hoạt động của CQ, TC mình để lựa chọn cách thức thực hiện phương pháp phù hợp. *“Lãnh đạo CQ, đơn vị trực tiếp định hướng DLXH trong các buổi họp chi bộ/giao ban định kỳ”* là cách thức được lựa chọn nhiều nhất (98,4%) để định hướng DLXH, tiếp đến là *“Lãnh đạo CQ định hướng DLXH trong các buổi nói chuyện chuyên đề/thời sự, sinh hoạt chính trị, tư tưởng (nghe nghị quyết) định kỳ”* (96,8%) và *“Tổ chức các buổi tiếp xúc giữa ĐBQH, ĐB HĐND các cấp và cử tri”* (82,8%). Đứng vị trí thứ 4 là *“Mời chuyên gia, người có uy tín, có địa vị đến các buổi nói chuyện chuyên đề/thời sự, sinh hoạt chính trị, tư tưởng do CQ tổ chức”* (82,2%).

3.1.3. Tình hình sử dụng phương pháp định hướng DLXH bằng uy tín của người lãnh đạo, người thủ lĩnh nhóm XH, người có ảnh hưởng trong cộng đồng

Trong số 5 phương pháp ĐHDLXH được sử dụng phổ biến nhất ở nước ta hiện nay,

phương pháp này đứng ở vị trí thứ 3 (18%). Các cách thức chủ yếu để thực hiện phương pháp định hướng này là: *mời các chuyên gia, nhà khoa học, người có chuyên môn đánh giá về các sự kiện, hiện tượng, quá trình xã hội có liên quan đến lĩnh vực chuyên môn của họ (75%)*. Hai là, *với những sự kiện, hiện tượng, quá trình XH có gắn với yếu tố dân tộc, tôn giáo ở các địa phương thì tận dụng các chức sắc tôn giáo (nhà sư, cha cố...)* (30,8%) và *người có ảnh hưởng trong cộng đồng* (25,6%) định hướng DLXH. Thực tiễn cho thấy, nếu phương pháp này kết hợp với phương pháp định hướng DLXH trên các phương tiện TTĐC, MXH thì sẽ phát huy hiệu quả rất tốt.

3.1.4. Tình hình sử dụng phương pháp định hướng DLXH trên mạng XH

Khảo sát của luận án cho thấy, 86,7% cơ quan, tổ chức (CQ, TC) có *“cung cấp thông tin chính thống cho những người có uy tín và ảnh hưởng lớn trên mạng xã hội”* để họ đăng tải thông tin và đưa ra những bình luận trên trang cá nhân, giúp quá trình xem xét, đánh giá của công chúng đối với sự kiện, hiện tượng mang tính khách quan hơn, qua đó định hướng DLXH. 79,37% CQ, TC đã *“thiết lập tài khoản chính thống trên các MXH để chủ động, nhanh chóng, kịp thời cung cấp thông tin chính xác, tin cậy, góp phần định hướng DLXH”*. Chỉ có 56,6% CQ, TC *“tạo lập các diễn đàn, các nhóm công khai trên MXH, để thu hút công chúng tham gia rộng rãi vào các cuộc trao đổi, thảo luận ý kiến, dưới sự dẫn dắt của các chuyên gia, giúp hình thành DLXH tích cực, lành mạnh về sự kiện, vấn đề XH”* liên quan đến lĩnh vực của CQ, TC mình.

Thông kê về những mạng XH được sử dụng phổ biến trong định hướng DLXH ở Việt Nam cho thấy: Facebook là MXH được sử dụng nhiều nhất (96,06%), tiếp đó là Zalo (94,38%), Youtube (75,22) và Tiktok (24,6%).

3.1.5. Tình hình sử dụng phương pháp định hướng DLXH bằng cách sử dụng dư luận xã hội

Đây là phương pháp ít được sử dụng nhất và tương đối khó thực hiện, vì: *thứ nhất*, để hình thành được dư luận XH tiến bộ của nhóm nhỏ, phải tìm kiếm và tập hợp các thành viên có uy tín, có trình độ, có tính tích cực chính trị và có tầm ảnh hưởng trong cộng đồng. *Thứ hai*, phải có sự phối kết hợp của các phương tiện TTĐC và MXH thì DLXH tích cực mới lan tỏa trên phạm vi rộng và có tác dụng định hướng. Tuy khó nhưng phương pháp này vẫn được sử dụng. Theo số liệu khảo sát, phương pháp này cũng đã được sử dụng theo những cách thức khác nhau: 31,4% CQ, TC đã *“huy động các kênh, phương tiện truyền thông, mạng xã hội để tạo lập dư luận đúng, tạo lập DLXH của giới “tinh hoa”, qua đó định hướng DLXH”* và 26,1% *“Tập hợp các nhóm nhỏ gồm các thành viên có vai trò tiên tiến, uy tín cao và có ảnh hưởng nhất định. Sử dụng dư luận đúng đắn của nhóm nhỏ tiên tiến này để định hướng DLXH của nhóm lớn”*.

3.2. Đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội ở Việt Nam – Thực trạng và nguyên nhân

3.2.1. Thực trạng đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội ở Việt Nam

3.2.1.1. *Đổi mới trên cơ sở cải tiến, cơ cấu lại, bổ sung, nâng cao chất lượng các phương pháp định hướng dư luận xã hội đang được sử dụng*

*** Thành tựu**

Cải tiến về cách thức trình bày nội dung

87% người trả lời cho biết cơ quan, tổ chức thường xuyên rà soát, củng cố, nâng cao chất lượng trang thông tin điện tử, tài khoản trên mạng xã hội; thường xuyên, liên tục cập nhật thông tin với hình ảnh trực quan sinh động, bắt mắt.

Cải tiến cách thức truyền tải thông tin

Một số cơ quan báo chí – truyền thông đã có những đổi mới linh hoạt về cách thức truyền tải thông tin như: thiết lập tài khoản trên mạng xã hội, qua đó chia sẻ thông tin với công chúng dễ dàng và rộng rãi hơn trước đây, giúp cho người dân có thêm một nguồn thông tin chính thống và đặc biệt là với nền tảng này, người dân có thể trực tiếp bình luận, chia sẻ ý kiến, quan điểm của mình dưới mỗi bài đăng. Đặc biệt, khi thay đổi hình thức tiếp cận khán giả, dẫn họ đến các thông tin, đặc biệt là các thông tin lý luận, thông tin chính trị cũng không còn cứng nhắc nữa.

Các cơ quan, tổ chức cũng chú trọng đến hình thức phù hợp, hấp dẫn với phương pháp định hướng DLXH trên MXH như: sử dụng những hình thức đang phổ biến trên MXH hiện nay, ví dụ hình thức kể chuyện (story telling) - gửi gắm thông điệp thông qua những câu chuyện có ý nghĩa, chạm đến cảm xúc của độc giả nhằm thể hiện sự thấu hiểu và gắn kết; video ngắn (short video/reel, capcut) - hình thức truyền thông qua các video ngắn 10s - 30s, đây là hình thức phổ biến nhất hiện nay với sự tham gia của hầu hết các mạng xã hội lớn, như Facebook, Tiktok, Youtube, Instagram...

Bổ sung, nâng cao chất lượng phương pháp

Việc cải tiến, cơ cấu lại, bổ sung, nâng cao chất lượng phương pháp định hướng DLXH được thực hiện dễ dàng hơn đối với phương pháp định hướng DLXH trên các phương tiện TTĐC và MXH do đặc thù các phương tiện TTĐC và nền tảng MXH phong phú, đa dạng và dễ tác động để đổi mới. Với các cơ quan, tổ chức sử dụng phương pháp định hướng DLXH thông qua các buổi sinh hoạt, hội họp, việc cải tiến có được thực hiện nhưng diễn ra ít hơn và chậm hơn. Tận dụng ưu thế vượt trội của mạng internet, công nghệ thông tin, các cơ quan, tổ chức đã cải tiến, bổ sung yếu tố “trực tuyến” vào các cuộc hội họp, hội thảo, tọa đàm. Nhờ vậy lôi kéo được sự tham gia của nhiều đối tượng hơn, sức lan tỏa của thông tin cũng mạnh mẽ hơn, mang lại hiệu quả định hướng rõ rệt. Việc cải tiến cách thức tổ chức chương trình đối thoại *từ trực tiếp sang trực tuyến* cũng là một sự đổi mới nhằm nâng cao chất lượng định hướng DLXH trong sinh hoạt, hội họp đáng được ghi nhận. Chất lượng các buổi sinh hoạt, hội họp cũng được nâng cao, thể hiện ở trình độ, kỹ năng thuyết trình của các báo cáo viên, nội dung, tài liệu các bài nói được chuẩn bị công phu, nhiều số liệu, ví dụ minh họa sinh động, hấp dẫn, các dẫn chứng có độ tin cậy, tính thuyết phục cao.

Hình thức sinh hoạt hội họp đã được cải tiến ở nhiều cơ quan, tổ chức. Một số CQ, TC đã mạnh dạn cải tiến, nâng cao chất lượng hình thức hội thảo, tọa đàm này thành *diễn đàn thảo luận trực tuyến, có truyền hình trực tiếp về những vấn đề DLXH quan tâm, qua đó xã hội hóa thông tin, định hướng DLXH*.

Một hình thức sinh hoạt nữa rất có hiệu quả trong định hướng DLXH - *tổ chức các câu lạc bộ (CLB)* đã được một số cơ quan phát huy, nâng cao chất lượng hoạt động. Đây là hình thức sinh hoạt chính trị rất có hiệu quả dành cho những nhóm XH có các đặc điểm đặc thù.

Nâng cao chất lượng các “*Cuộc thi tìm hiểu*” trong các cơ quan, tổ chức và nhóm XH. Các cơ quan, tổ chức đã có nhiều cải tiến khi thực hiện định hướng DLXH bằng cách thức này. Năm 2023 đã là năm thứ 3 Cuộc thi chính luận về bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng do Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh phối hợp Ban Tuyên giáo Trung ương, Hội đồng Lý luận Trung ương, Tạp chí Cộng sản, Báo Nhân Dân, Đài Truyền hình Việt Nam và Hội Nhà báo Việt Nam tổ chức và phát động, được các cấp, ngành, các địa phương hưởng ứng nhiệt tình.

**** Hạn chế***

Thứ nhất, việc đổi mới trên cơ sở cải tiến, cơ cấu lại, bổ sung, nâng cao chất lượng các phương pháp định hướng DLXH mới chỉ diễn ra ở một số phương pháp (như định hướng DLXH trên các phương tiện TTĐC và MXH và định hướng DLXH trong sinh hoạt, hội họp của các CQ, TC) chứ chưa đổi mới ở tất cả các phương pháp.

Thứ hai, việc cải tiến, cơ cấu lại, bổ sung, nâng cao chất lượng các phương pháp định hướng DLXH diễn ra chưa đồng đều ở các cơ quan, tổ chức từ trung ương đến địa phương.

Thứ ba, nhiều cơ quan, tổ chức coi việc đăng tải thông tin lên website của CQ, TC mình cơ bản như vậy đã là định hướng DLXH, do đó, việc định hướng DLXH là việc làm cho xong, việc chiếu lệ, chưa coi trọng việc xây dựng nội dung thông tin thu hút công chúng, chưa tập trung khai thác những nội dung, chủ đề nóng, là mối quan tâm và động chạm đến lợi ích của các nhóm công chúng.

Thứ tư, chậm cải tiến phương pháp định hướng DLXH trên mạng xã hội, dẫn đến chưa tận

dụng và khai thác được các thế mạnh, tính năng vượt trội của mạng xã hội (giao diện, kết nối, truy cập, khả năng tương tác trực tiếp với người...) trong định hướng DLXH. Như vậy là các cơ quan, tổ chức chưa phát huy hết thế mạnh của MXH này trong định hướng DLXH.

Thứ năm, phương pháp định hướng DLXH thông qua uy tín của người lãnh đạo, thủ lĩnh nhóm XH là một phương pháp có thể phát huy hiệu quả định hướng DLXH rất tốt nếu được kết hợp sử dụng trên nền tảng MXH. Tuy nhiên, qua phân tích tài liệu về hoạt động của các cơ quan, tổ chức, tác giả nhận thấy phương pháp này chưa được chú trọng nghiên cứu, sử dụng một cách nghiêm túc. Đây là điều đáng tiếc và là vấn đề đặt ra trong đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam trong thời gian tới.

Thứ sáu, phương pháp định hướng DLXH bằng cách sử dụng DLXH là phương pháp định hướng mang tính chất liên nhóm, nhưng lại ít được sử dụng và cũng chưa được xem xét cải tiến, nâng cao chất lượng.

3.2.1.2. Đổi mới trên cơ sở đa dạng hóa, kết hợp nhiều phương pháp để định hướng dư luận xã hội

* Thành tựu

Qua khảo sát cho thấy, việc đa dạng hóa, kết hợp nhiều phương pháp trong định hướng DLXH đã được thực hiện ở nhiều cơ quan, tổ chức.

Trước hết, sự đa dạng hóa, kết hợp các phương pháp thể hiện ở việc trong cùng một phương pháp định hướng, các cơ quan, tổ chức đa dạng hóa cách thức thực hiện, với nhiều phương tiện, công cụ khác nhau. Trả lời câu hỏi “*CQ, TC có kết hợp các phương pháp trong định hướng DLXH không?*”, 79% ý kiến cho biết CQ, TC của họ “có đa dạng hóa, kết hợp các phương pháp định hướng DLXH”, với tỷ lệ như sau: 70% “sử dụng kết hợp từ 2-3 phương pháp”, 6% “sử dụng kết hợp 4-5 phương pháp” và 3% “cùng lúc sử dụng tất cả các phương pháp định hướng DLXH”. Như vậy, cách kết hợp phương pháp phổ biến nhất ở các cơ quan, tổ chức mà chúng ta thấy là sử dụng 2 đến 3 phương pháp định hướng DLXH. Các phương pháp thường được lựa chọn để kết hợp với nhau là phương pháp định hướng DLXH mang tính chất hành chính (sinh hoạt, hội họp) và phương pháp sử dụng phương tiện kỹ thuật hiện đại (phương tiện TTĐC và mạng XH). Đây là công thức kết hợp phương pháp định hướng được các cơ quan, tổ chức ưa chuộng. Tuy nhiên, dù kết hợp theo hình thức nào thì phương pháp giữ vị trí chủ đạo, được sử dụng nhiều nhất vẫn là phương pháp định hướng DLXH trên các phương tiện TTĐC.

* Hạn chế

Việc đa dạng hóa, kết hợp nhiều phương pháp trong định hướng DLXH dù đã được thực hiện ở nhiều cơ quan, tổ chức, nhưng vẫn còn tồn tại một số hạn chế như sau:

Thứ nhất, vẫn còn tới 21% ý kiến cho biết cơ quan, tổ chức của họ chỉ sử dụng duy nhất 1 phương pháp định hướng DLXH. Điều này cho thấy việc đổi mới phương pháp định hướng DLXH diễn ra chưa thường xuyên, chưa đồng đều ở các cơ quan, tổ chức. Một số nơi gần như chỉ sử dụng phương pháp quen thuộc nhất với họ là phương pháp hành chính – lồng ghép định hướng DLXH trong sinh hoạt hội họp (họp giao ban, họp chi bộ..., mời báo cáo viên/tuyên truyền viên nói chuyện chuyên đề (theo tháng hoặc quý)).

Thứ hai, rất ít cơ quan, tổ chức áp dụng 4 đến 5 hoặc tất cả các phương pháp định hướng DLXH trong hoạt động định hướng DLXH của mình (9%). Đây cũng là một vấn đề đặt ra đối với hoạt động định hướng.

Thứ ba, hiện nay, mạng XH được coi là “quyền lực thứ năm”. Tuy nhiên, ưu thế của mạng XH chưa được khai thác triệt để. Những dạng thức truyền thông mới như podcast, livestream... mặc dù có thể mạnh là thu hút người dùng nhưng chưa được sử dụng nhiều trong định hướng DLXH. Sự kết hợp phương pháp định hướng DLXH trên mạng XH với các phương pháp khác chưa được chú trọng thực hiện.

Thứ tư, phương pháp định hướng DLXH bằng cách sử dụng DLXH là phương pháp định

hướng mang tính chất liên nhóm, nhưng lại ít được kết hợp sử dụng với các phương pháp khác. Nếu các cơ quan, tổ chức biết phối kết hợp phương pháp này với phương pháp định hướng DLXH trên các phương tiện truyền thông đại chúng và mạng xã hội để tạo lập DLXH của nhóm nhỏ tiên tiến, cung cấp các thông điệp có tính bình luận, nhận xét sắc sảo, ngắn gọn và tinh tế, hấp dẫn về sự kiện, hiện tượng, quá trình XH mà công chúng đang quan tâm, phổ biến nó, qua đó thực hiện việc định hướng DLXH thì hiệu quả định hướng sẽ cao hơn.

3.2.1.3. Đổi mới trên cơ sở sáng tạo ra những phương pháp mới có hiệu quả trong định hướng DLXH

* Thành tựu

Tiến hành khảo sát việc sáng tạo những phương pháp mới trong định hướng DLXH ở CQ, TC, kết quả thu được như sau: 2% người trả lời “*có sáng tạo phương pháp mới trong định hướng DLXH*”. Như vậy là, bước đầu hoạt động đổi mới phương pháp ĐHDLXH đã có sự “*sáng tạo phương pháp mới*”. Người trả lời đã miêu tả phương pháp mà cơ quan, tổ chức của họ đã sáng tạo trong quá trình thực hiện định hướng DLXH như sau:

Thứ nhất, sử dụng podcast trong định hướng DLXH.

Thứ hai, ứng dụng khoa học kỹ thuật, AI – trí tuệ nhân tạo (*artificial intelligence*) trong định hướng dư luận xã hội.

* Hạn chế

Thứ nhất, sự sáng tạo phương pháp mới trong định hướng DLXH mới chỉ diễn ra ở rất ít cơ quan, tổ chức và phương pháp mới được sáng tạo cũng chưa phong phú, đa dạng. Vẫn còn tới 98% cán bộ làm công tác DLXH cho biết, trong hoạt động định hướng DLXH của cơ quan, tổ chức họ “*chưa có sự sáng tạo phương pháp mới*”.

Thứ hai, sự sáng tạo phương pháp định hướng DLXH mới (Podcast) mới chỉ được thực hiện ở các cơ quan báo chí, truyền thông. Các kênh tin tức Podcast tiếng Việt của các cơ quan, tổ chức nhà nước khác phục vụ công tác định hướng DLXH vẫn chưa có.

3.2.2. Nguyên nhân của những thành tựu và hạn chế

3.2.2.1. Nguyên nhân của thành tựu

Thứ nhất, công tác dư luận xã hội ở Trung ương và địa phương ngày càng có nhiều tiến bộ, đổi mới. Nhiều mô hình hay, cách làm sáng tạo được vận dụng đã đem lại kết quả tích cực trong thực tiễn.

Thứ hai, công tác nắm bắt và định hướng dư luận xã hội đạt được nhiều kết quả trong đó có sự đóng góp không nhỏ của mạng lưới cộng tác viên dư luận xã hội trong ngành tuyên giáo nói chung, đội ngũ cộng tác viên dư luận xã hội các cấp/ngành nói riêng.

Thứ ba, hệ thống chính trị của nước ta ngày càng phát triển, hoàn thiện. Các tổ chức chính trị - xã hội ngày càng phát huy vai trò to lớn trong đời sống xã hội, uy tín của các tổ chức này về cơ bản ngày càng tăng trước nhân dân. Các tổ chức chính trị - xã hội thực sự trở thành một kênh quan trọng để nhân dân bày tỏ tâm tư, nguyện vọng, ý kiến, quan điểm của mình.

Thứ tư, mức độ dân chủ hóa các lĩnh vực của đời sống xã hội ngày càng được nâng cao. Nhân dân ngày càng được tham gia rộng rãi hơn vào quá trình hình thành các quyết sách có liên quan đến nhu cầu, lợi ích của họ. Trình độ văn hóa nhất là văn hóa chính trị của nhân dân được nâng cao, các ý kiến, quan điểm, sự đánh giá, phán xét của nhân dân ngày càng sâu và chất lượng hơn.

Thứ năm, với sự phát triển của khoa học công nghệ và thành tựu của Cách mạng công nghiệp 4.0, các phương tiện truyền thông đại chúng, nhất là mạng xã hội ngày càng phát triển và đưa thông tin đến hầu hết các đối tượng công chúng kể cả công chúng ở vùng sâu, vùng xa. Thông tin do các phương tiện truyền thông mang đến cho công chúng ngày càng đa dạng, phong phú, cập nhật và mang tính khách quan, chân thực, đa chiều.

Thứ sáu, Đảng và Nhà nước đặc biệt quan tâm đến việc lãnh đạo, chỉ đạo công tác DLXH

nói chung và công tác định hướng DLXH nói riêng, thể hiện trong nhiều văn bản chính trị và pháp lý. Đảng và Nhà nước ta rất coi trọng vai trò của DLXH, coi định hướng DLXH là một nhiệm vụ quan trọng của công tác tư tưởng.

3.2.2.2. Nguyên nhân của hạn chế

Thứ nhất, lãnh đạo một số cơ quan, tổ chức còn có nhận thức chưa đầy đủ, chưa sâu sắc về vai trò, tầm quan trọng của đổi mới phương pháp định hướng DLXH trong tình hình mới và đối với cuộc đấu tranh bảo vệ nền tảng tư tưởng, phản bác các quan điểm sai trái, thù địch nói chung, trên không gian mạng nói riêng. Công tác nắm bắt, định hướng dư luận xã hội phải gắn liền với công tác tư tưởng, tuy nhiên, một số cơ quan, tổ chức vẫn chưa xem đây là nhiệm vụ thường xuyên, cần tập trung thực hiện. Nhiều cán bộ lãnh đạo, quản lý còn giữ tư tưởng “ngại” thay đổi, cái gì khó và nhạy cảm thì tránh không làm. Vì thế, họ chỉ sử dụng những phương pháp định hướng DLXH truyền thống, cũ kỹ mà không tìm tòi, sáng tạo hoặc thử áp dụng những phương pháp mới, cách làm mới.

Thứ hai, đổi mới phương pháp định hướng DLXH phải bắt đầu từ chủ thể định hướng DLXH. Thế nhưng bộ máy tổ chức, cán bộ, cơ chế, điều kiện, phương thức hoạt động của các cơ quan có chuyên môn, nghiệp vụ, có chức năng nắm bắt, điều tra DLXH còn nhiều bất cập. Tình trạng rõ nhất là thiếu cán bộ giỏi về chuyên môn, nghiệp vụ; chưa có cơ chế để đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ cho đội ngũ cán bộ làm công tác này; kinh phí điều tra DLXH, tập hợp ý kiến cán bộ, đảng viên và nhân dân không đủ hoặc không kịp thời để thực hiện nhiệm vụ; cán bộ làm công tác định hướng DLXH chủ yếu là cán bộ kiêm nhiệm chứ không phải cán bộ chuyên trách.

Thứ ba, trình độ ngoại ngữ, trình độ lý luận chính trị, kỹ năng ứng dụng công nghệ thông tin, khoa học công nghệ trong định hướng DLXH, kỹ năng truyền thông... của một bộ phận cán bộ làm công tác này còn yếu, kém. Sự yếu, kém về kỹ năng này dẫn đến ứng dụng MXH và đổi mới phương pháp định hướng DLXH trên mạng XH còn rất nhiều bất cập và hạn chế.

Thứ tư, bất cứ phương pháp định hướng DLXH nào cũng đều có những trở ngại và khó khăn chung cần phải vượt qua để thực hiện đổi mới. Tuy nhiên, có những khó khăn đặc thù, nhạy cảm và khó xử lý với một số phương pháp định hướng DLXH, đặc biệt là phương pháp định hướng DLXH bằng uy tín của người lãnh đạo, thủ lĩnh nhóm xã hội và người có ảnh hưởng trong cộng đồng, một phương pháp nếu được thực hiện tốt, nhất là trên các phương tiện TTĐC và MXH sẽ mang lại hiệu quả định hướng DLXH vô cùng lớn.

Thứ năm, với phương pháp định hướng DLXH bằng dư luận, còn một số khó khăn từ phía chủ thể tổ chức thực hiện công tác định hướng DLXH. Cần có giải pháp về cơ chế, chính sách để giải quyết được những khó khăn trên, qua đó phát huy được hiệu quả sử dụng phương pháp.

3.3. Những vấn đề đặt ra trong đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội ở Việt Nam hiện nay

3.3.1. Sự thiếu sẵn sàng của các chủ thể, các phương tiện tham gia định hướng DLXH trước yêu cầu phải đổi mới phương pháp định hướng DLXH

Đổi mới phương pháp cần bắt đầu từ chủ thể lãnh đạo, chỉ đạo, tham mưu, kiểm tra, đánh giá và trực tiếp thực hiện định hướng DLXH. Tuy nhiên, trong công tác lãnh đạo, chỉ đạo đổi mới phương pháp ĐHDLXH có tình trạng chưa coi trọng, chưa kịp thời, chưa nhận thức được đầy đủ ý nghĩa và tầm quan trọng của việc đổi mới, chưa sẵn sàng và chủ động thực hiện hoạt động này. Đội ngũ làm công tác định hướng DLXH hầu như là cán bộ kiêm nhiệm, chưa có năng lực chuyên sâu, chuyên nghiệp về các kỹ năng truyền thông, kỹ năng sử dụng các phương tiện truyền thông đại chúng và mạng xã hội, kỹ năng sử dụng công nghệ thông tin, năng lực ngoại ngữ còn nhiều hạn chế. Đây là một cản trở lớn cho hoạt động đổi mới.

Định hướng DLXH cần gắn với bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch, cần có hiểu biết chính trị sâu sắc và có năng lực phản bác lại các quan điểm sai trái, thù địch. Nhưng hiểu biết và tính tích cực chính trị của đội ngũ cán

bộ làm công tác này lại còn nhiều hạn chế. Kỹ năng phát hiện vấn đề, tổng hợp, phân tích thông tin, phản biện của đội ngũ này còn yếu.

3.3.2. Vấn đề năng lực của chủ thể định hướng dư luận xã hội trước những yêu cầu, đòi hỏi cao về năng lực này để thực hiện đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội

Trên thực tế, một bộ phận không nhỏ cán bộ làm công tác định hướng DLXH, nhất là cán bộ lớn tuổi do trình độ công nghệ thông tin, ngoại ngữ hạn chế nên những năng lực này chưa đáp ứng yêu cầu. Trong khi những cán bộ trẻ tuổi có thể mạnh trong sử dụng công nghệ và ngoại ngữ lại chưa đủ độ chín về lý luận chính trị, về kiến thức chuyên sâu. Chính vì vậy, tiếp tục đổi mới phương pháp định hướng DLXH đòi hỏi phải trẻ hóa đội ngũ cán bộ làm công tác này, đồng thời đội ngũ cán bộ phải có kỹ năng phản biện, thường xuyên được đào tạo, bồi dưỡng cập nhật các kỹ năng chuyên sâu về truyền thông, kỹ năng viết và xây dựng nội dung (content), thông điệp, kỹ năng sử dụng MXH phục vụ công tác định hướng DLXH.

3.3.3. Sự thiếu hụt cơ sở lý thuyết và thực tiễn của việc đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội

Quá trình đổi mới phương pháp ĐHDLXH này chưa có sự tổng kết thực tiễn để lấy đó làm căn cứ đánh giá, so sánh và tham khảo. Sự thiếu hụt lý luận và thực tiễn đổi mới phương pháp ĐHDLXH làm cho hoạt động này chưa đạt được hiệu quả như mong muốn.

3.3.4. Vấn đề giải quyết những hạn chế, bất cập trong môi trường, điều kiện của quá trình đổi mới phương pháp định hướng DLXH

Trong bối cảnh hiện nay, công tác nắm bắt định hướng dư luận xã hội chịu sự chi phối của nhiều yếu tố, gặp nhiều khó khăn, tác động đến công tác lãnh đạo, điều hành, quản lý xã hội. Đó là:

Thứ nhất, sự tham gia thiếu chủ động, thiếu tích cực của đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức làm công tác tuyên giáo, báo cáo viên, tuyên truyền viên của trung ương, địa phương, các tổ chức chính trị - xã hội và sự phối hợp thiếu đồng bộ giữa các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể trong công tác DLXH, đồng thời gắn công tác DLXH với hoạt động của Ban chỉ đạo 35. Đây là yếu tố quan trọng để thực hiện có hiệu quả công tác DLXH.

Thứ hai, chất lượng, hiệu quả công tác DLXH chưa thích ứng trong tình hình mới. Cần vận dụng phương pháp, cách thức phù hợp, đặc biệt là khai thác hiệu quả thế mạnh của Internet, mạng xã hội. Cần quan tâm củng cố, kiện toàn, tập huấn nâng cao chất lượng hoạt động của đội ngũ cộng tác viên DLXH. Duy trì họp giao ban DLXH hàng tuần, tháng nhằm làm tốt hơn trong công tác nắm bắt tình hình DLXH.

Thứ ba, chất lượng nghiên cứu, nắm bắt DLXH còn nhiều hạn chế do trình độ, năng lực của đội ngũ cán bộ làm công tác DLXH cũng như công tác tổ chức, quản lý, chỉ đạo hoạt động nghiên cứu DLXH còn nhiều bất cập. Các phương pháp nghiên cứu, nắm bắt DLXH mà bộ phận nghiên cứu DLXH tại Ban Tuyên giáo các địa phương, các cơ quan, tổ chức, nhất là ở cấp huyện và cấp cơ sở sử dụng thường là các phương pháp truyền thống. Để cán bộ làm công tác DLXH sử dụng đa dạng các phương pháp, biết phối hợp nhiều loại phương pháp trong một cuộc nghiên cứu điều tra, cần thiết phải bồi dưỡng các năng lực nghiên cứu, nắm bắt DLXH bằng các phương pháp xã hội học hiện đại.

Thứ tư, chế độ đãi ngộ cho cán bộ làm công tác định hướng DLXH là một vấn đề cần đặc biệt quan tâm. Chế độ làm việc được đảm bảo, có biên chế, có phụ cấp là điều kiện để đội ngũ này yên tâm cống hiến hết mình cho công việc.

Tiểu kết Chương 3

Nội dung chương này tập trung vào làm rõ tình hình sử dụng các phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam hiện nay và thực trạng đổi mới phương pháp định hướng DLXH thể hiện qua 3 nội dung đổi mới. Kết quả khảo sát tình hình sử dụng các phương pháp định hướng DLXH cho thấy có 5 phương pháp định hướng DLXH đang được các cơ quan, tổ chức sử dụng các cách thức

tổ chức và mức độ khác nhau. Khảo sát thực trạng đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở 03 nội dung đổi mới cho thấy đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở nước ta đã bước đầu đạt được một số thành tựu như đã có sự cải tiến, bổ sung, nâng cao chất lượng các phương pháp định hướng, có sự phối kết hợp các phương pháp trong quá trình định hướng. Tuy nhiên, sự sáng tạo các phương pháp mới trong bối cảnh xã hội có nhiều biến đổi còn vô cùng hạn chế, đòi hỏi phải tiếp tục đổi mới và hoàn thiện. Để đổi mới phương pháp định hướng DLXH đạt được hiệu quả, cần tiếp tục có sự quan tâm, chỉ đạo sát sao, tích cực từ các cấp, các ban ngành, đồng thời các chủ thể tiếp tục đổi mới sáng tạo và đột phá về cả khâu quản lý, công nghệ, chất lượng nguồn nhân lực trong thời gian tới. Kết quả nghiên cứu ở Chương 3 đã trả lời cho câu hỏi nghiên cứu số 2 và 3 mà luận án đặt ra, đồng thời khẳng định giả thuyết thứ 2 và 3 mà tác giả luận án đưa ra là hoàn toàn đúng đắn.

Chương 4

QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP TIẾP TỤC ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP ĐỊNH HƯỚNG DLXH Ở VIỆT NAM TRONG THỜI GIAN TỚI

4.1. Bối cảnh mới và yêu cầu đặt ra với đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội ở Việt Nam

Thế giới đang trải qua những biến động chính trị, kinh tế to lớn, diễn biến nhanh chóng, nhiều chiều, phức tạp và khó lường. Điều này đã, đang và sẽ tác động rất sâu sắc đến sự phát triển của đất nước ta. "Cách mạng màu" đang trở thành nguy cơ đối với các quốc gia khu vực và thế giới. Cùng với nó là sự can thiệp từ các thế lực bên ngoài vào tình hình nội bộ của các quốc gia có chủ quyền. Những can thiệp từ bên ngoài vào một số quốc gia thường dẫn đến bất ổn chính trị kéo dài, sự ly khai dân tộc và mục tiêu thay thế chính quyền hiện tại bằng các chính quyền thân Mỹ và phương Tây, gây cản trở sự phát triển lịch sử và tiến bộ xã hội. Nguy hiểm hơn, với sự phát triển của mạng xã hội, đã làm xuất hiện hình thái "cách mạng màu online", là nền tảng để hiện thực hóa "cách mạng đường phố".

Gần đây, các thế lực thù địch đã tận dụng triệt để các phương tiện truyền thông, bao gồm internet, mạng xã hội, cùng với hệ thống phát thanh, báo chí và xuất bản ở nước ngoài để phát tán các thông tin xuyên tạc về Việt Nam. Họ không chỉ đăng tải nhiều video clip mang nội dung xấu độc lên các nền tảng như Tiktok, Facebook, và Youtube mà còn sử dụng các thư gửi, kiến nghị, tuyên bố, và hội thảo của các tổ chức và cá nhân, trao giải thưởng từ các tổ chức quốc tế, tổ chức phi chính phủ và phản động. Lợi dụng những tiện ích và độ phổ biến ngày càng tăng của Podcast, các thế lực thù địch, phản động đã mở rộng phương thức chống phá Đảng và Nhà nước ta bằng cách tạo lập các kênh trên ứng dụng này. Các tổ chức phản động bên ngoài đã triển khai Podcast, coi Podcast là một trong các kênh tuyên truyền chủ đạo hướng tới một bộ phận người nghe cụ thể, am hiểu về công nghệ.

Đảng ta xác định, mạng internet và các nền tảng xuyên biên giới là trận địa chính của công tác tư tưởng hiện nay. Dự báo, trong thời gian tới, tình hình DLXH sẽ còn diễn biến nhiều chiều, phức tạp hơn nhiều, vì vậy cần phải định hướng DLXH thật tốt để củng cố niềm tin, sự gắn bó của nhân dân với Đảng, Nhà nước, chế độ xã hội chủ nghĩa và muốn vậy thì cần phải đổi mới phương pháp định hướng DLXH.

4.2. Quan điểm tiếp tục đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở nước ta trong thời gian tới

4.2.1. Đổi mới phương pháp định hướng DLXH gắn với mục tiêu phục vụ đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước

Đổi mới phương pháp ĐHDLXH phải bám sát thực tiễn xây dựng, ban hành và tổ chức thực hiện các chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước; bám sát những vấn đề, sự kiện mà nhân dân quan tâm; thực hiện theo yêu cầu, đề nghị của các cơ quan Đảng, Nhà nước để phục vụ công tác lãnh đạo, quản lý, điều hành của cấp ủy, chính quyền các cấp.

4.2.2. Đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội cần toàn diện, đồng bộ và triệt để và bảo đảm đúng các nguyên tắc đổi mới

Đổi mới phương pháp ĐHDLXH không chỉ đổi mới về phương pháp. Phương pháp định hướng DLXH gắn bó chặt chẽ với chủ thể, đối tượng và nội dung định hướng. Đổi mới phương pháp ĐHDLXH phải đồng bộ cả về nhận thức, tư duy và hành động, có lộ trình, bước đi thích hợp theo đúng trình tự để đảm bảo cho hoạt động định hướng DLXH diễn ra nhịp nhàng, hiệu quả, khắc phục được sự trì trệ, thiếu đồng bộ, đùn đẩy trách nhiệm dẫn đến sự lệch pha trong quá trình thực hiện, phối hợp.

Đổi mới phương pháp ĐHDLXH là đổi mới diễn ra trên tất cả các phương pháp chứ không phải chỉ đổi mới một vài phương pháp. Việc đổi mới phải được lên kế hoạch, có sự chỉ đạo, kiểm tra, giám sát, tổng kết thực tiễn và rút kinh nghiệm. Không tỏ ra chủ quan và nóng vội trong quá trình đổi mới phương pháp ĐHDLXH vì muốn đổi mới phát huy hiệu quả cần có quá trình thử nghiệm và kiểm nghiệm thực tiễn.

Đổi mới phương pháp ĐHDLXH phải triệt để nghĩa là phải thực hiện đến cùng, không bỏ dở giữa chừng, không “đèo cày giữa đường”, không làm cho có, không hình thức, không đối phó; phải đổi mới từ nhận thức của chủ thể, từ khâu lãnh đạo, quản lý, tham mưu, chỉ đạo, phối hợp, kiểm tra đến đổi mới trong tổ chức thực hiện, tổng kết và rút kinh nghiệm.

4.2.3. Đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội bảo đảm sự kế thừa, phát triển, sáng tạo

Không có mẫu hình sẵn có nào cho đổi mới nói chung, đổi mới phương pháp ĐHDLXH nói riêng. Công việc này đòi hỏi chủ thể phải vừa làm, vừa rút kinh nghiệm, vừa tìm tòi sáng tạo. Đổi mới là công cuộc sáng tạo mang tiếng tất yếu. Mặc dù phải thận trọng, nhưng không vì thế mà chủ thể của quá trình đổi mới phương pháp ĐHDLXH trì trệ, bảo thủ, chậm chễ, trì hoãn. Đổi mới phương pháp ĐHDLXH một cách sáng tạo là thách thức đối với chủ thể của hoạt động định hướng DLXH, cũng chính là chủ thể của hoạt động đổi mới các phương pháp này. Vì thế, tư duy và nhận thức của chủ thể về định hướng DLXH cũng phải được đổi mới.

4.2.4. Đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội phù hợp với sự phát triển của khoa học, kỹ thuật, công nghệ, môi trường xã hội ngày càng đa dạng và hiện đại

Đổi mới phương pháp định hướng DLXH cần kế thừa các thành tựu, và phối hợp, kết hợp một cách khoa học các phương pháp, phương tiện kỹ thuật hỗ trợ ... Ví dụ, trước đây, các phương tiện TTĐC truyền thống như báo chí, radio..., thường thiếu sự tương tác với công chúng, chưa đa dạng về phương thức cũng như hạn chế trong tiếp cận đối tượng cần định hướng. Những hạn chế này nay đã được khắc phục bởi một phương tiện truyền thông mới - mạng xã hội với lợi thế có thể truy cập đơn giản, nhanh chóng, tiện lợi trên nhiều loại thiết bị như máy tính cá nhân, điện thoại thông minh, máy tính bảng có kết nối internet.

Dựa trên nền tảng internet, mạng xã hội tạo ra sự hội tụ về vai trò mà ở đó mọi người dùng vừa là đối tượng, vừa là chủ thể. Sau khi tiếp nhận thông tin, người dùng có thể bình luận và chia sẻ thông tin vừa nhận được lên tài khoản MXH của mình. Điều này khiến cho người dùng vừa là đối tượng, vừa là chủ thể định hướng DLXH. Đặc biệt, với cơ chế tương tác đa dạng (livestream, phản hồi, bình luận, chia sẻ lại), các nền tảng mạng xã hội tính toán phù hợp với nhu cầu của từng cá nhân để qua đó hỗ trợ việc lan truyền thông tin rộng hơn, phù hợp với từng người dùng hơn.

4.2.5. Đổi mới phương pháp định hướng DLXH cần đáp ứng tốt hơn yêu cầu của công tác bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch

Đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch theo hướng chủ động, có tính thuyết phục cao, hấp dẫn; phát huy sức mạnh tổng hợp của các cơ quan báo chí, xuất bản, truyền thông.

Xây dựng lực lượng chuyên trách theo hướng tinh gọn, đủ mạnh; đồng thời phát huy cao nhất trách nhiệm của cấp ủy, tổ chức đảng các cấp, trước hết là người đứng đầu trong bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch.

4.2.6. Đổi mới phương pháp định hướng DLXH trên cơ sở nắm vững các đặc điểm về nhu cầu, thị hiếu, thói quen tiếp nhận thông tin của đối tượng

Nghiên cứu đối tượng nhằm hiểu rõ nhu cầu, thị hiếu, và thói quen tiếp cận thông tin của họ. Điều này giúp xây dựng nội dung và chiến lược định hướng DLXH phù hợp, đồng thời xác định phương pháp tiếp cận và truyền đạt thông tin một cách hiệu quả. Bên cạnh đó, tìm ra và đẩy mạnh các sản phẩm tuyên truyền trên các nền tảng được công chúng yêu thích; xác định “giờ vàng” cho việc đăng phát thông tin trên các phương tiện TTĐC và MXH để đạt hiệu quả cao; xác định các chủ đề đang được công chúng quan tâm.

4.3. Giải pháp tiếp tục đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội ở Việt Nam trong thời gian tới

4.3.1. Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước, hoạt động tham mưu, chỉ đạo, kiểm tra, đánh giá của các cơ quan, tổ chức đối với quá trình đổi mới phương pháp định hướng DLXH

4.3.1.1. *Nâng cao nhận thức của cán bộ, đảng viên, tổ chức Đảng, tăng cường vai trò lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp ủy đảng trong công tác định hướng DLXH*

Đổi mới phải bắt đầu từ nhận thức. Cần thiết phải giáo dục, nâng cao nhận thức cho cán bộ DLXH, tổ chức Đảng về nhiệm vụ, về vị trí, vai trò, tầm quan trọng của định hướng DLXH đối với sự phát triển hòa bình và ổn định của XH nói chung, trong bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh ngăn chặn các quan điểm sai trái, thù địch nói riêng, xem đây là nhiệm vụ quan trọng, thường xuyên của cả hệ thống chính trị.

4.3.1.2. *Phát huy vai trò của Ban Tuyên giáo các cấp trong tham mưu, giúp cấp ủy chỉ đạo, kiểm tra công tác nghiên cứu, định hướng DLXH nói chung, đổi mới phương pháp định hướng DLXH nói riêng*

- Trước tiên, phải phát huy vai trò của BTG các cấp trong tham mưu kiện toàn tổ chức, bộ máy làm công tác DLXH.

- Chỉ đạo, kiểm tra các cơ quan báo chí, truyền thông, các phương tiện truyền thông, các địa phương xây dựng lực lượng tham gia định hướng DLXH, thường xuyên bồi dưỡng kỹ năng, chuyên môn, nghiệp vụ, nhất là kỹ năng sử dụng công nghệ thông tin, MXH.

4.3.1.3. *Xây dựng, sửa đổi, bổ sung văn bản pháp lý, chế tài liên quan đến công tác nghiên cứu, định hướng DLXH*

- Cần tiến hành tổng kết, đánh giá thực trạng quy định, quy chế, chủ trương, chính sách liên quan đến công tác này hiện nay để đề ra các giải pháp cụ thể nhằm khắc phục tồn tại, hạn chế, tập trung tháo gỡ những vướng mắc, những bất cập trong quy định, quy chế, chủ trương, chính sách; bảo đảm tính hệ thống, sự thống nhất, đồng bộ, không chồng chéo, mâu thuẫn giữa các quy định

- Khích lệ và có cơ chế chính sách phù hợp để đội ngũ cán bộ làm công tác nghiên cứu, định hướng DLXH có thêm động lực đổi mới hoạt động này

4.3.1.4. *Chú trọng thực hiện tốt việc sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm trong quá trình đổi mới phương pháp định hướng DLXH*

Tổng kết, sơ kết, rút kinh nghiệm, vì thế, là một khâu quan trọng, không thể bỏ qua trong quá trình sử dụng các phương pháp định hướng DLXH

4.3.2. Nâng cao nhận thức và năng lực chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ cán bộ làm công tác dư luận xã hội

4.3.2.1. *Nâng cao phẩm chất chính trị, giáo dục ý thức tự giác và tinh thần trách nhiệm cho cán bộ làm công tác DLXH*

Đầu tiên và quan trọng nhất, mỗi cán bộ DLXH phải thường xuyên học tập và nâng cao trình độ lý luận chính trị. Họ phải có bản lĩnh chính trị vững vàng, không dao động trước các biến động xã hội và chính trị. Cán bộ DLXH cần luôn giữ tinh thần đổi mới, sẵn sàng học hỏi và áp dụng các phương pháp mới, sáng tạo trong công tác. Đảm bảo rằng các giải pháp và chính sách luôn được cập nhật và phù hợp với thực tiễn. Cán bộ DLXH cần thường xuyên tự giáo dục và rèn luyện

đạo đức cách mạng, đảm bảo rằng bản thân luôn sống và làm việc theo các nguyên tắc của Đảng. Đầu tư vào việc nâng cao trình độ chính trị và chuyên môn, học tập và rèn luyện để đáp ứng tốt nhất các yêu cầu của công việc.

4.3.2.2. *Nâng cao năng lực chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ cán bộ làm công tác DLXH*

- a. Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ làm công tác dư luận xã hội
- b. Xây dựng, đào tạo đội ngũ cán bộ chuyên trách công tác định hướng DLXH
- c. Cần tập trung xây dựng, hoàn thiện các quy định của Đảng, Nhà nước về chế độ, chính sách đãi ngộ để nâng cao trách nhiệm và động lực, sự nhiệt tình, sáng tạo của đội ngũ cán bộ chuyên trách công tác dư luận XH
- d. Tuyển chọn và xây dựng một lực lượng nòng cốt giỏi công nghệ thông tin để chuyên trách công tác định hướng DLXH trên không gian mạng
- e. Tiếp tục xây dựng một lực lượng nòng cốt định hướng DLXH trên Podcast

4.3.3. *Tăng cường tạo nguồn, lựa chọn, bồi dưỡng thủ lĩnh ý kiến, người có uy tín, có tầm ảnh hưởng tham gia hoạt động định hướng DLXH*

4.3.3.1. *Tạo nguồn, lựa chọn, bồi dưỡng những người có uy tín, người có tầm ảnh hưởng, các chuyên gia, nhà khoa học, thủ lĩnh ý kiến (KOLs)*

Không phải chỉ những người lãnh đạo, nhà quản lý, người có chức vụ, có quyền lực (chính trị gia) mới có thể định hướng DLXH. Trong xã hội có nhiều người, tuy không có chức vụ, quyền lực, không làm việc trong CQ, TC nhà nước, nhưng lại rất có tiếng nói, có tầm ảnh hưởng, có khả năng tập hợp quần chúng và quan trọng là khi những người đó bày tỏ quan điểm, ý kiến về các vấn đề XH, có nhiều người tin tưởng và nghe theo. Chúng ta gọi họ là người thủ lĩnh ý kiến/dẫn dắt dư luận - KOLs (Key opinion leaders) và người có tầm ảnh hưởng trên mạng xã hội (Influencers). KOLs có thể là một chuyên gia, nhà khoa học, nghệ sĩ nổi tiếng, một doanh nhân hay một nhà sáng tạo nội dung (youtuber, Vlogger, tiktokker...). Trong những năm gần đây, với sự phát triển của mạng xã hội, người dẫn dắt dư luận (KOLs), người có tầm ảnh hưởng (Influencers) đã trở thành một phần không thể thiếu trong đời sống chính trị, xã hội trong nước và trên thế giới.

Cần chủ động tìm kiếm trong các nhóm XH, trên các phương tiện TTĐC, trên MXH, trong các lĩnh vực những cá nhân đáp ứng điều kiện trở thành người thủ lĩnh ý kiến (có uy tín, trình độ, năng lực tư duy, có ảnh hưởng mạnh đến công chúng, có năng lực nói và viết, có tư duy phân biện...), là hạt nhân ưu tú có tiềm ẩn phẩm chất và năng lực để đảm nhiệm công tác định hướng DLXH. Họ cần đáp ứng các phẩm chất và năng lực sau:

- Có hiểu biết sâu sắc về các nguyên lý cơ bản của Chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Kiến thức này giúp họ hiểu rõ nền tảng lý luận của Đảng và đánh giá các vấn đề xã hội từ góc độ khoa học.

- Hiểu rõ đường lối, quan điểm, và chính sách của Đảng, bao gồm các nghị quyết, chỉ thị, và quyết định quan trọng. Điều này giúp họ truyền đạt đúng thông tin và phản bác các luận điệu sai trái. Có kiến thức về hệ thống pháp luật, các quy định về quyền thông tin, an ninh mạng, và các chính sách của Nhà nước.

- Hiểu biết về các giá trị chính trị tiến bộ, các quyền cơ bản của con người, và các nguyên tắc công bằng xã hội giúp họ xây dựng nội dung tuyên truyền phù hợp với tiêu chuẩn quốc tế và các giá trị toàn cầu.

- Có khả năng phân tích tình hình, đánh giá các sự kiện và hiện tượng xã hội một cách khách quan và khoa học, từ đó đưa ra các giải pháp và chiến lược định hướng dư luận hiệu quả.

- Hiểu biết về tình hình chính trị trong nước và quốc tế và có năng lực tham gia công cuộc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch.

Quan trọng nhất, họ phải có lòng yêu nước nồng nàn và niềm tin sắt son vào sự lãnh đạo của Đảng.

4.3.3.2. *Phát huy vai trò thủ lĩnh ý kiến của những người có uy tín trong đồng bào dân tộc, tôn giáo*

- Đào tạo, bồi dưỡng, đưa người có uy tín trong đồng bào dân tộc thiểu số, tôn giáo tham

gia vào lực lượng báo cáo viên, tuyên truyền viên, cộng tác viên DLXH ở cơ sở.

- Chủ động, kịp thời cung cấp thông tin bám sát tình hình thời sự, nhất là những thông tin liên quan đến đời sống người dân... cho những người có uy tín trong đồng bào dân tộc thiểu số, tôn giáo để họ thực hiện tuyên truyền, vận động, định hướng tư tưởng cho các thành viên trong nhóm XH của họ.

- Thực hiện theo lời dạy của Hồ Chí Minh “*một tấm gương sống còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền*”, cần quan tâm, động viên, ghi nhận, nhân rộng những tấm gương điển hình tiên tiến của những người có uy tín trong đồng bào dân tộc thiểu số, tôn giáo bằng nhiều hình thức phù hợp. Việc động viên, tuyên dương này cần thực hiện công khai trên các phương tiện truyền thông đại chúng.

4.3.4. Nghiên cứu, khai thác các ứng dụng chuyển đổi số trong việc sáng tạo phương pháp và nâng cao hiệu quả sử dụng các phương pháp ĐHDLXH phù hợp

Một là, giao nhiệm vụ cho các cơ quan, tổ chức, đặc biệt là các cơ quan báo chí, truyền thông thực hiện chuyển đổi số bằng cách xây dựng các kênh Podcast để sản xuất tin, bài viết về các sự kiện, chủ đề đang được dư luận xã hội quan tâm... phục vụ công tác phủ xanh, lan tỏa thông tin tích cực, từ đó định hướng DLXH và góp phần vào công tác bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng.

Hai là, tăng cường theo dõi và phân tích các kênh podcast quốc tế, đặc biệt là những kênh có dấu hiệu chống đối. Phân tích nội dung để nhận diện các thông tin sai lệch và lập kế hoạch ứng phó.

Ba là, nghiên cứu, đầu tư, phát triển các ứng dụng di động và nền tảng trực tuyến để tạo ra môi trường và nội dung thông tin đa dạng, dễ tiếp cận hơn với công chúng. Điều này giúp mở rộng đối tượng công chúng và tăng cường khả năng tương tác.

Bốn là, tận dụng thế mạnh của trí tuệ nhân tạo để sản xuất các nội dung số đa dạng và sáng tạo để tạo tính hấp dẫn cho các thông tin cần tuyên truyền, vận động, thuyết phục công chúng.

Năm là, sử dụng phân tích dữ liệu và trí tuệ nhân tạo (AI) để cá nhân hóa thông điệp và tối ưu hóa chiến lược tuyên truyền, định hướng DLXH.

4.3.5. Thiết lập các điều kiện thuận lợi về cơ chế, chính sách, về cơ sở vật chất, phương tiện, kinh phí phục vụ quá trình đổi mới phương pháp định hướng DLXH

Một là, xây dựng và hoàn thiện cơ chế, chính sách rõ ràng, đồng bộ để tạo điều kiện thuận lợi cho công tác định hướng dư luận xã hội.

Hai là, xây dựng tiêu chuẩn tuyển dụng, chế độ, chính sách đãi ngộ phù hợp, tạo điều kiện, động lực để cán bộ làm công dư luận xã hội gắn bó với công việc, sáng tạo trong công tác.

Ba là, các cơ quan thông tấn, báo chí, xuất bản thuật cần từng bước hiện đại hóa các trang bị, phương tiện kỹ thuật nhằm đảm bảo chính xác, kịp thời, đầy đủ những thông tin chính thống của Đảng, Nhà nước; nhất là các tin, bài chính luận, phản bác những quan điểm, luận điệu xuyên tạc, vu cáo, bịa đặt của các thế lực thù địch, cơ hội chính trị nhằm phá hoại nền tảng tư tưởng của Đảng, những tin bài về những vấn đề xã hội nóng bỏng thu hút sự quan tâm, tranh luận của người dân.

Bốn là, cần quan tâm nhiều hơn đến việc xây dựng, bảo đảm hạ tầng công nghệ thông tin và truyền thông (ICT) đủ mạnh để hỗ trợ các hoạt động tuyên truyền, định hướng DLXH, bao gồm việc đầu tư vào các hệ thống máy chủ, phần mềm quản lý dữ liệu, mạng lưới internet tốc độ cao và các thiết bị kỹ thuật số hiện đại giúp mật thông tin nhằm chống hiệu quả tin tặc tấn công, lầy cấp thông tin nội bộ, thông tin thuộc bí mật nhà nước trên mạng máy tính; đồng thời, chú trọng đào tạo và nâng cao kỹ năng số cho đội ngũ cán bộ chuyên trách làm công tác tư tưởng của Đảng cũng như đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý các cấp.

Năm là, đầu tư vào công nghệ tiên tiến và chiến lược phát triển nguồn nhân lực là thiết yếu để nâng cao hiệu quả công tác dư luận xã hội.

Sáu là, định kỳ đánh giá hiệu quả của cơ chế, chính sách và cơ sở vật chất, từ đó điều chỉnh và cải tiến để đáp ứng yêu cầu thực tiễn và nâng cao chất lượng công tác.

4.3.6. Tận dụng các lợi thế của mạng xã hội trong định hướng DLXH, phối kết hợp sử dụng phương pháp định hướng DLXH trên mạng xã hội với các phương pháp định hướng DLXH khác để thu được hiệu quả cao hơn trong hoạt động định hướng

Thứ nhất, tăng cường các trang chính thống trên mạng xã hội của các cơ quan, tổ chức, đoàn thể, như fanpage, kênh YouTube, Tiktok, hoặc nhóm cộng đồng trên Zalo, để cung cấp thông tin chính xác, kịp thời và định hướng dư luận một cách trực tiếp về các vấn đề kinh tế, chính trị, văn hóa – xã hội.

Thứ hai, tận dụng chức năng livestream trên các nền tảng MXH (Tiktok) trong hoạt động định hướng DLXH.

Thứ ba, xây dựng nội dung thông điệp truyền thông dễ hiểu, rõ ràng, đúng trọng tâm, đáp ứng nhu cầu thông tin của đối tượng định hướng.

Thứ tư, tận dụng các xu hướng thịnh hành trên mạng xã hội để gia tăng khả năng hiển thị và tương tác của thông tin. Sử dụng hashtag phù hợp để nội dung thông tin luôn được tìm thấy dễ dàng.

Thứ năm, xây dựng các cộng đồng (group công khai, riêng tư), khuyến khích người dùng tham gia vào các cuộc thảo luận và chia sẻ nội dung của bạn để tạo ra một cộng đồng trung thành.

Thứ sáu, việc kết hợp phương pháp định hướng dư luận xã hội bằng cách sử dụng chính dư luận xã hội với phương pháp định hướng DLXH trên mạng xã hội có thể đem lại hiệu quả cao nếu được thực hiện đúng cách.

Thứ bảy, thường xuyên, chủ động kết nối với các chuyên gia, nhà khoa học, người nổi tiếng, người dẫn dắt dư luận (KOLs), thủ lĩnh ý kiến, người có tầm ảnh hưởng trên mạng xã hội để có thể lan tỏa thông điệp về các vấn đề cần định hướng DLXH trên MXH một cách nhanh chóng và hiệu quả.

Tiểu kết Chương 4

Dựa trên việc làm rõ cơ sở lý luận của vấn đề nghiên cứu, khảo sát thực trạng và những vấn đề đặt ra về đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam hiện nay, luận án đã đề xuất một số quan điểm và giải pháp đổi mới PPĐHDLXH trong thời gian tới cả từ phía chủ thể định hướng DLXH, phương pháp định hướng DLXH và điều kiện, môi trường đảm bảo cho sự đổi mới phương pháp. Để nâng cao chất lượng công tác định hướng DLXH, cần tiến hành đồng bộ các giải pháp, trong đó giải pháp dành cho chủ thể trực tiếp thực hiện định hướng DLXH và nhóm giải pháp cụ thể cho từng phương pháp đóng vai trò quyết định. Các giải pháp cần phải được tiến hành từng bước, kiên trì, không chủ quan, nóng vội, nếu không sẽ dẫn đến hình thức, lãng phí nhân lực, vật lực và không mang lại hiệu quả như mong muốn.

KẾT LUẬN

Ở Việt Nam, định hướng DLXH là một nội dung quan trọng của công tác tư tưởng, giữ vị trí quyết định trong toàn bộ hoạt động của Đảng ta. Việc định hướng DLXH nhằm hạn chế tối đa những mặt trái, đồng thời phát huy mặt tích cực của tâm lý, tư tưởng người dân đang là một trong những mối quan tâm hàng đầu của Đảng và Nhà nước ta.

Những nỗ lực đổi mới phương pháp định hướng DLXH của các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể các cấp ở nước ta trong những năm gần đây đã mang lại một số kết quả nhất định. Theo như kết quả đánh giá thu được từ điều tra xã hội học, nghiên cứu tài liệu, về cơ bản đã có sự đổi mới phương pháp định hướng từ phía các chủ thể, tuy chưa nhiều. Hiệu quả của hoạt động đổi mới phương pháp định hướng như vậy mới ở mức trung bình nhưng cũng đáng ghi nhận.

Tuy nhiên, hiệu quả của hoạt động đổi mới chỉ có thể duy trì được nếu tiếp tục có sự chỉ đạo tích cực từ các cấp, các ban ngành, sự đổi mới không ngừng mang tính sáng tạo và đột phá về cả khâu quản lý, công nghệ, nhân sự, chất lượng nguồn nhân lực tham gia vào công tác định hướng DLXH trong thời gian tới. Đổi mới phương pháp định hướng DLXH đòi hỏi phải đổi mới và nâng cao hơn nữa chất lượng và năng lực lãnh đạo, chỉ đạo trong khi nhận thức và thực tiễn lãnh đạo, nội dung và phương thức lãnh đạo còn một số bất cập. Cần tăng cường và đổi mới quản lý nhà nước bằng các nội dung và phương pháp quản lý khoa học, hiệu quả trong khi công tác quản lý hiện nay còn nhiều hạn chế. Cần có chế độ đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực trong khi lực lượng này hiện nay chủ yếu là kiêm chức và không được đào tạo bài bản. Cách thức thực hiện các phương pháp cần đa dạng và thường xuyên đổi mới nhưng trên thực tế còn cũ kỹ, sáo mòn. Cần nền tảng công nghệ phát triển cao, an toàn nhưng trên thực tế các nền tảng mạng xã hội nội địa chưa phát triển đa dạng, đủ mạnh, nhiều tiện ích, có tính bảo mật thông tin cao. Đổi mới phương pháp định hướng DLXH đòi hỏi sự tham gia rộng rãi, trách nhiệm cao của cán bộ, đảng viên, nhân dân, tuy nhiên trên thực tế quy mô và trách nhiệm tham gia còn nhiều mặt hạn chế.

Thời gian tới, để tiếp tục đổi mới phương pháp định hướng DLXH ở Việt Nam, cần triển khai đồng bộ các giải pháp, trong đó then chốt là sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước cùng hoạt động tham mưu, chỉ đạo, phối hợp, kiểm tra. Việc đổi mới cần thực hiện trên cơ sở kế hoạch, chiến dịch, chiến lược thống nhất. Chúng ta cần chú trọng nâng cao phẩm chất chính trị và năng lực cho cán bộ, các chuyên gia, quan tâm đổi mới phương pháp trên cơ sở nắm vững các đặc điểm về nhu cầu, thị hiếu, thói quen tiếp nhận thông tin của công chúng, đồng thời chú trọng giáo dục, nâng cao ý thức tự giác và tinh thần trách nhiệm của cán bộ, đảng viên, nhân dân.

**DANH MỤC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ
LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN**

1. Lưu Thị Thu Phương (2021), “*Định hướng dư luận xã hội trên mạng xã hội ở Việt Nam trong bối cảnh đại dịch Covid - 19*”, Kỷ yếu Hội thảo Quốc tế Quản trị khủng hoảng thông tin trong bối cảnh đại dịch Covid - 19, do Học viện Báo chí và Tuyên truyền, Báo Nhân dân và Cơ quan Hợp tác Quốc tế Hàn Quốc đồng tổ chức tại Hà Nội, 2021.

2. Lưu Thị Thu Phương (2023), “*Định hướng dư luận xã hội thông qua mạng xã hội ở Việt Nam hiện nay*”, Tạp chí Quản lý Nhà nước điện tử, ngày 05/10/2023.

Định hướng dư luận xã hội thông qua mạng xã hội ở Việt Nam hiện nay | Tạp chí Quản lý nhà nước (quanlynhanuoc.vn)

3. Lưu Thị Thu Phương (2023), *Chi dẫn của Hồ Chí Minh về nghiên cứu, nắm bắt dư luận xã hội và vận dụng trong công tác tư tưởng ở Việt Nam hiện nay*, Tạp chí Nghiên cứu Hồ Chí Minh, số Đặc biệt (59), tháng 9-10/2023.

4. Lưu Thị Thu Phương (2023), “*Nguyên tắc và nội dung đổi mới phương pháp định hướng dư luận xã hội ở nước ta hiện nay*”, Tạp chí điện tử Lý luận chính trị, ngày 10/11/2023.